

חדשות פסיכולוגיה גיא-פוליטיקה גוף, נפש ורוחניות פילוסופיה וידאו והרצאות חברה והיסטוריה אפוק אודיו מדע וטכנולוגיה המגזין

[לדיון הבא >>](#)

[לדיון הקודם <<](#)

## פרק 6 – איך המפלגה הקומוניסטית הסינית הרסה את התרבות המסורתית





פוסטר מהמהלך: "מעבירים ביקורת על לין בייאו וקונפוציוס"

## הקדמה

תרבות היא נשמתה של אומה. הגורם הרוחני הזה חשוב למין האנושי כמו גורמים חומריים יותר כגון מוצא ואדמה.

התפתחויות תרבותיות מגדירות את ההיסטוריה של ציוויליזצית אומה. הרס מוחלט של תרבות לאומית יביא לקיצה של אומה. אומות קדומות שהקימו ציוויליזציות מפוארות נחשבו לאומות שנעלמו כאשר התרבויות שלהן נכחדו, גם אם יתכן שחלק מהאנשים בני אותו גזע שרדו. סין היא המדינה היחידה בעולם שהתרבות העתיקה שלה הועברה ברציפות מדור לדור, במשך יותר מ-5,000 שנים. הרס התרבות המסורתית שלה הוא פשע בלתי נסלח.

התרבות הסינית, אשר על-פי האמונה הוענקה על-ידי האל, התחילה עם מיתוסים כגון המיתוס על פאן-גו שברא את השמים ואת הארץ<sup>[1]</sup>, נוֹ-ווא שבראה את האנושות<sup>[2]</sup>, שן-נונג שזיהה את מאות עשבי המרפא<sup>[3]</sup> וְצָאֵנְג גִ'יָה שהמציא את האותיות הסיניות<sup>[4]</sup>. "האדם שומר על חוקי הארץ, הארץ מתנהלת על-פי השמים, השמים מתנהלים על-פי הטאו, הטאו שומר על האמת"<sup>[5]</sup>. החוכמה הטאואיסטית של אחדות השמים והאנושות זרמה בעורקיה של התרבות הסינית. "לימוד כביר מקדם את טיפוח המוסריות"<sup>[6]</sup>. קונפוציוס ייסד לפני יותר מ-2,000 שנה אסכולה כדי ללמד תלמידים ולהקנות לחברה את האידיאלים הקונפוציאנים, המיוצגים על-ידי חמשת המידות העיקריות שהן: טוב לב, צדק, הגינות, חכמה ונאמנות. במאה הראשונה הגיע הבודהיזם של שאקיאמוני מזרחה לסין עם הדגשים שהוא שם על חמלה והצללת כל היצורים החיים. התרבות הסינית הפכה לנרחבת ולעשירה יותר. לאחר מכן, קונפוציאניזם, בודהיזם וטאואיזם הפכו לאמונות משלימות בחברה הסינית והביאו את שושלת טאנג (618-907 לספירה) לפסגת הזוהר והשגשוג של החברה, כפי שידוע לכל תחת השמים.

אף על פי שהאומה הסינית חוותה פלישות והתקפות פעמים רבות בהיסטוריה, התרבות הסינית גילתה אורך רוח והתמדה גדולים, ומהותה הועברה לדורות הבאים ברציפות. אחדות השמים

והאדם מייצגת את ההשקפה הקוסמית של אבות האומה הסינית. השכל הישר אומר שטוב לב יתוגמל ושהרוע ייענש. זוהי אמת מוסר בסיסית לא לעשות לאחרים את מה שאינך רוצה שייעשה לך. נאמנות, כיבוד אב ואם, כבוד וצדק קבעו את אמות המידה החברתיות, וחמשת המידות העיקריות של קונפוציוס של טוב לב, צדק, הגינות, חכמה ונאמנות הניחו את היסודות למוסריות חברתית ואישית. עם עקרונות אלה, התרבות הסינית גילמה יושר, טוב לב, הרמוניה וסובלנות. מצבותיהם של אנשים סינים פשוטים מביעות יראת כבוד ל"שמים, לארץ, לשליט, להורים ולמורה". זוהי התבטאות תרבותית של המסורות הסיניות המושרשות עמוק, הכוללות סגידה לאל (שמים וארץ), נאמנות למדינה (השליט), ערכי המשפחה (הורים) וכבוד למורים. התרבות הסינית המסורתית ביקשה להשיג את ההרמוניה בין אדם ליקום, והדגישה את האתיקה והמוסריות של הפרט. היא התבססה על האמונות של שיטות הטיפוח-תרגול של הקונפוציאניזם, הבודהיזם והטאואיזם, וסיפקה לעם הסיני את הסובלנות, את הקדמה החברתית, את השמירה על המוסריות האנושית ואת האמונה הנכונה.

לעומת החוקים המגדירים כללים נוקשים, התרבות עובדת כבלמים רכים. החוק אוכף ענישה לאחר שהפשע מבוצע, בעוד שהתרבות, מתוך טיפוח המוסריות, מונעת את ביצועם של הפשעים מלכתחילה. המוסריות של החברה מגולמת לעיתים קרובות בתרבותה.

בהיסטוריה הסינית הגיעה התרבות המסורתית לשיאה במהלך שושלת טאנג המשגשגת, שחופפת לתקופת שיא כוחה של האומה הסינית. גם המדע התקדם ונהנה ממוניטין ייחודי בקרב האומות. מלומדים מאירופה, מהמזרח התיכון ומיפן, הגיעו ללמוד בצ'אנג-אן, בירתה של שושלת טאנג. מדינות שגבלו בסין ראו בה את המדינה השלטת. "עשרות אלפי ארצות הגיעו לסין להביע דברי תודה והוקרה, למרות שנזקקו לתרגום פעמים רבות ונדרשו לעבור הליכים בכמה תחנות מכס רצופות"<sup>[7]</sup>.

לאחר תקופת שושלת צ'ין (207-221 לפנה"ס), נכבשה סין פעמים רבות על-ידי קבוצות מיעוט. זה קרה גם בתקופות השושלות סווי (581-618 לספירה), טאנג (618-907 לספירה), יואן (1271-1361 לספירה) וצ'ינג (1644-1911 לספירה), ובמספר מקרים נוספים כשמיעוטים אתניים הקימו את המשטרים שלהם. אף על פי כן, כמעט כל הקבוצות האתניות האלה הוטמעו אל הדרכים הסיניות. זה מראה את הכוח המאחד החזק של התרבות הסינית המסורתית. כפי שאמר קונפוציוס: "אם האנשים מרחוק לא מסכימים להתאים עצמם, אפשרו להם להיטמע על-ידי טיפוח התרבות (שלנו) והמידות המוסריות"<sup>[8]</sup>.

מאז שעלתה לשלטון בשנת 1949, הקדישה המק"ס את המשאבים הלאומיים להריסת התרבות הסינית המסורתית. כוונה עוינת זו לא נבעה מקנאותה של המק"ס לתיעוש או מטיפשות פשוטה בסגידה לתרבות המערבית, אלא מההתנגדות האידיאולוגית שטבועה במק"ס כלפי התרבות הסינית המסורתית. לכן, ההרס שגרמה המק"ס לתרבות הסינית היה מתוכנן, מאורגן כהלכה ושיטתי, והוא נתמך על-ידי השימוש שעשתה המדינה באלימות. מאז הקמתה, המק"ס מעולם לא פסקה מ"לעשות מהפכה" לתרבות הסינית בניסיון להרוס את רוחה לחלוטין.

נתעב אף יותר מהרס התרבות המסורתית על-ידי המק"ס הוא הניצול לרעה המכוון של תרבות מסורתית זו, והשינוי הערמומי שהיא מבצעת בה. המק"ס הדגישה את החלקים הנתעבים



בהיסטוריה הסינית, דברים שהתרחשו בכל פעם שאנשים סטו מהערכים המסורתיים, כגון סכסוכים פנימיים להשגת כוח בתוך משפחת המלוכה, שימוש בטקטיקות ובקנוניות ויישום הדיקטטורה והרודנות. המק"ס השתמשה בדוגמאות היסטוריות אלה כדי שיסייעו לה ליצור את המערכת האישית שלה של אמות מידה מוסריות, דרכי חשיבה ודרכי דיון. בכך יצרה המק"ס את הרושם המוטעה ש"תרבות המפלגה" היא למעשה המשכה של התרבות הסינית המסורתית. המק"ס אפילו ניצלה את סלידתם של מספר אנשים מ"תרבות המפלגה" כדי להסית לנטישה נוספת של המסורת הסינית האותנטית.

החורבן שזרעה המק"ס בתרבות המסורתית המיט על סין תוצאות הרות אסון. לא רק שאנשים איבדו את התנהגותם המוסרית, הם גם הולעטו בכוח בתיאוריות המרושעות של המק"ס.

\*\*\*\*\*

# 1. מדוע רצתה המק"ס לחבל בתרבות המסורתית?

## המסורת ארוכת הימים של התרבות הסינית מבוססת על אמונה והערכה עמוקה למוסר

התרבות האותנטית של האומה הסינית החלה בערך לפני 5,000 שנה עם הקיסר האגדי הוואנג (הידוע גם בשם "הקיסר הצהוב") שמאמינים שהיה האב הקדום ביותר של הציוויליזציה הסינית. למעשה, הקיסר הוואנג נודע גם בשל ייסוד החשיבה הטאואיסטית – המוכרת גם בשם אסכולת החשיבה "הואנג-לאו" (הקיסר הוואנג ולאן דָּזָה). ניתן לראות את ההשפעה העמוקה של הטאואיזם על הקונפוציאניזם בפתגמים קונפוציאניים כגון "לשאוף אל הטאו, להתיישר עם המוסריות, לפעול לפי טוב הלב ולהטמיע את עצמך באמנויות" ו"אם אדם שמע את הטאו בבוקר, הוא יכול למות ללא חרטה בערב"<sup>[9]</sup>. הקונפוציאנים התייחסו ל"ספר התמורות" (אי-צ'ינג) – תיעוד של השמים והארץ, יין ויאנג, השינויים הקוסמיים, העלייה והשקיעה של החברה וחוקי החיים האנושיים – כאל "הקלאסיקה הסינית הטובה ביותר". הכוח הנבואי של הספר עולה במידה ניכרת על יכולת התפיסה של המדע המודרני. בנוסף לטאואיזם ולקונפוציאניזם, הייתה לבודהיזם, ובמיוחד לזן בודהיזם, השפעה עדינה אך עמוקה על האינטלקטואלים הסיניים.

קונפוציאניזם הוא החלק של התרבות הסינית המסורתית שמתמקד ב"כניסה לעולם הארצי". הוא מדגיש את ערכי המשפחה שבהם כיבוד ההורים משחק תפקיד חשוב ביותר, ומלמד ש"כל טוב הלב מתחיל בכיבוד ההורים". קונפוציוס דגל ב"טוב לב, צדק, הגינות, חכמה ונאמנות", אך גם אמר: "האם כיבוד ההורים ואהבת האחים אינם שורש טוב הלב?"

את העקרונות המוסריים המבוססים על ערכים משפחתיים ניתן להרחיב באופן טבעי, כדי להנחות מוסריות חברתית. ניתן להרחיב את כיבוד ההורים לנאמנות הנתינים לשליט. נאמר ש"נדיר שאדם שמכבד את הוריו ואוהב את אחיו ירצה לפגוע באלה שמעליו"<sup>[10]</sup>. אהבת אחים היא הקשר בין



אחים וניתן להרחיב אותה ליושר וצדק בין חברים. הקונפוציאנים מלמדים שבמשפחה – על האב להיות אדיב, על הבן לנהוג כבן המשפחה, על האח הגדול להסביר פנים ועל האח הצעיר לרחוש כבוד. כאן, את אדיבות האב ניתן להרחיב הלאה לטוב הלב של השליט כלפי נתיניו. כל עוד נשמרות מסורות המשפחה, ניתן לשמר את המוסריות החברתית באופן טבעי. "טיפוח העצמי, הסדרת המשפחה, שלטון צודק על המדינה והבאת הממלכה כולה לשלווה ולאשר" <sup>[11]</sup>.

הבודהיזם והטאואיזם הם חלקים בתרבות הסינית המתמקדים ב"עזיבת העולם הארצי". ניתן לגלות שהשפעתם של הבודהיזם והטאואיזם חדרה לכל תחומי החיים של הציבור הרחב. שיטות המושרשות עמוק בטאואיזם כוללות את הרפואה הסינית, צ'יגונג, פנג-שווי והגדת עתידות. שיטות אלה, כמו גם התפישות הבודהיסטיות של ממלכה שמימית וגיהנום, הגמול הקארמתי על הטוב והעונש הרוע, ביחד עם האתיקה הקונפוציאנית, היו לליבתה של התרבות הסינית המסורתית.

האמונות הקונפוציאניות, הבודהיסטיות והטאואיסטיות הציעו לעם הסיני מערכת מוסרית יציבה ביותר, שאינה משתנה "כל עוד השמים נשארים" <sup>[12]</sup>. המערכת האתית הזו מציעה את הבסיס לכוח ההתמדה, לשלום ולהרמוניה בחברה.

המוסריות שייכת לתחום הרוחני ולכן היא על-פי רוב קונספטואלית (תפיסתית). התרבות מבטאת מערכת מוסרית מופשטת בשפה פשוטה להבנה.

ניקח כדוגמה את "ארבע הקלאסיקות הסיניות", ארבעת הרומנים המפורסמים ביותר בתרבות הסינית. "המסע אל המערב" <sup>[13]</sup> הוא מעשייה מיתולוגית. "חלום על ארמונות אדומים" <sup>[14]</sup> נפתח בשיחה בין אבן מלאת חיים לאל המרחב האין-סופי ולטאו של הזמן חסר הגבולות, במצוק חסר הבסיס של הר השממה הגדול – השיחה הזו מספקת רמזים לדרמה האנושית שמתגלה בסיפור. "פושעי הביצה" <sup>[15]</sup> נפתח באגדה המתארת כיצד השליט הונג, שהיה ממונה על העניינים הצבאיים, שיחרר בטעות 108 שדים. האגדה הזו מסבירה את המקור ל"108 פושעים מיליטנטיים של גבורה". "שלושת הממלכות" <sup>[16]</sup> נפתח באזהרה שמימית על אסון ומסתיים במסקנה הבלתי נמנעת של רצון האל: "ענייני העולם רצים בחיפזון כמו זרם אין-סופי; גורל מנובא-שמים, אין-סופי בהישג ידו, מחריב את הכל". סיפורים מפורסמים אחרים, כמו "הרומן על הג'ואו המזרחי" <sup>[17]</sup> ו"סיפורו המלא של יואה פיי" <sup>[18]</sup> נפתחים כולם באגדות דומות.

השימוש שסופרים אלה עשו במיתוסים לא היה מקרי, אלא משקף פילוסופיה בסיסית של אנשי רוח סיניים כלפי הטבע והאנושות. לסיפורים אלה הייתה השפעה עמוקה על החשיבה הסינית. כשמדברים על "יושר", אנשים חושבים על גואן יו (219-160 לספירה) מ"שלוש הממלכות" יותר מאשר על המושג עצמו – כיצד היושר שלו כלפי חבריו התעלה מעל העננים והגיע לשמים; כיצד הנאמנות האיתנה שלו לליו ביי, הממונה עליו ואחיו בנפש, העניקה לו כבוד אפילו מצד אויביו; כיצד גבורתו בקרב גברה במצבים הנוראים ביותר, מפלתו הסופית בקרב בסמוך לעיירה מאי, ולבסוף, שיחתו כאלוהות עם בנו. כשמדובר ב"נאמנות", האנשים הסינים חושבים באופן טבעי על יואה פיי (1103-1141 לספירה), גנרל מתקופת שושלת סונג, ששירת את ארצו ביושר ובנאמנות בלתי מסויגים וגם על ג'ו-גה ליאנג (181-234 לספירה), ראש הממשלה של מדינת שו בתקופת שלוש הממלכות, אשר "נתן את כולו עד שליבו הפסיק לפעום".

שבחיה של התרבות הסינית המסורתית לנאמנות וליושר שוכללו באופן מלא בסיפוריהם הססגוניים של סופרים אלה. העקרונות המוסריים המופשטים שהם דגלו בהם, הפכו ספציפיים והומחשו בביטויים התרבותיים.

הטאואיזם שם דגש על האמת, הבודהיזם מדגיש את החמלה, והקונפוציאניזם מוקיר את הנאמנות, הסובלנות, הנדיבות והיושר. "למרות שהצורות שלהן שונות, המטרות שלהן זהות... הן כולן מעוררות את האנשים לשוב אל טוב הלב"<sup>[19]</sup>. אלו ההיבטים בעלי הערך הרב ביותר בתרבות הסינית המסורתית בהתבסס על האמונות בקונפוציאניזם, בבודהיזם ובטאואיזם.

התרבות הסינית המסורתית מלאה במושגים ועקרונות כגון שמים, הטאו, אלוהות, בודהא, גורל, קשר גורלי, נדיבות, יושר, הגינות, חכמה, מסירות, כנות, בושה, נאמנות, כיבוד הורים, כבוד וכיוצא בזה. ייתכן שסינים רבים הם אנאלפאבטים, אך הם עדיין מכירים את המחזות והאופרות המסורתיות. צורות התרבות האלה היו דרכים חשובות שאפשרו לפשוטי העם ללמוד על העקרונות המסורתיים. לפיכך, ההרס שגרמה המק"ס לתרבות הסינית המסורתית הוא התקפה ישירה כנגד המוסריות הסינית, והיא מערערת את הבסיס של השלום וההרמוניה בחברה.

## התיאוריה הקומוניסטית המרושעת מתנגדת לתרבות המסורתית

ה"פילוסופיה" של המפלגה הקומוניסטית עומדת בסתירה מוחלטת לתרבות הסינית המסורתית האותנטית. התרבות המסורתית מכבדת את המנדט של השמים, כפי שאמר פעם קונפוציוס: "חיים ומוות נגזרים מלמעלה, ועושר ודרגה נקבעים על-ידי השמים"<sup>[20]</sup>. גם הבודהיזם וגם הטאואיזם הן צורות של אמונה באל, והן מאמינות בגלגול נשמות של חיים ומוות ובסיבתיות הקארמתית של טוב ורע. המפלגה הקומוניסטית לעומת זאת, לא רק מאמינה באתאיזם, אלא אף מזלזלת בטאו בהתרסה פרועה ותוקפת את העקרונות השמימיים. הקונפוציאניזם מעריך את המשפחה, ואילו ה"מניפסט הקומוניסטי" מכריז רשמית על ביטול המשפחה. התרבות המסורתית מבדילה את הסיני מהזר, ואילו ה"מניפסט הקומוניסטי" מקדם את רעיון סוף הלאומיות. התרבות הקונפוציאנית מקדמת את טוב הלב כלפי הזולת ואילו המפלגה הקומוניסטית מעודדת את מלחמת המעמדות. קונפוציאנים מעודדים את הנאמנות לשליט ואת אהבת האומה. ה"מניפסט הקומוניסטי" מקדם את ביטול האומות.

כדי להשיג ולשמר כוח בסין, המפלגה הקומוניסטית הייתה צריכה ראשית לשתול את צורות החשיבה הבלתי מוסריות שלה על האדמה הסינית. מאז צה-טונג טען: "אם אנחנו רוצים להפיל שלטון, ראשית עלינו ליצור תעמולה ולעבוד בתחום האידאולוגיה"<sup>[21]</sup>. המק"ס הבינה שהתיאוריה הקומוניסטית האלימה, הנתמכת בכוח הזרוע, דחווה בחשיבה המערבית, ואינה יכולה להיסטוריה בת 5,000 השנים של התרבות הסינית המעמיקה. אז "אם כבר אז כבר..." המק"ס השמידה לחלוטין את התרבות הסינית המסורתית כדי שהמרקסיזם והלניניזם יוכלו לתפוס את הבמה הפוליטית הסינית.

## התרבות המסורתית מהווה מכשול עבור הדיקטטורה של המק"ס

בהתאם לכך מאז צה-טונג אמר פעם שהוא אינו מציית, לא לטאו ולא לשמים<sup>[22]</sup>. אין ספק



שהתרבות הסינית המסורתית שימשה כמכשול עצום להתרסה המזלזלת של המק"ס כנגד הטאן, ובהתחרות עם השמים.

נאמנות בתרבות הסינית המסורתית אינה מתכוונת למסירות עיוורת. בעיניהם של האנשים, הקיסר הוא "בן השמים" – והשמים מעליו. הקיסר לא יכול להיות צודק בכל רגע נתון. לפיכך היה צורך במשקיפים לציין את טעויות הקיסר כל הזמן. למערכת התייעוד הסינית היו היסטוריונים שתיעדו את כל מילותיו ומעשיו של הקיסר. פקידי ממשל דקדקנים יכלו להפוך למורים של מלכיהם הנבונים, והתנהגותו של הקיסר נשפטה על-פי הקלאסיקות הקונפוציאניות. אם הקיסר היה מושחת – לא מואר לטאן, האנשים היו יכולים לקום ולהפיל אותו, כפי שקרה כשצ'ינג-טאנג תקף את ג'יה או בהדחתו של ג'ואו על-ידי המלך וו [23]. התקוממויות אלו, אם נשפוט אותן מנקודת המבט של התרבות המסורתית, לא נחשבו לפגיעות בנאמנות או בטאן. במקום זאת התייחסו אליהן כאכיפת הטאן בשם השמים. כשוון טיאן-שיאנג (1236-1283 לספירה) [24], מפקד צבאי מפורסם בתקופת שושלת סונג נלקח בשבי, הוא סירב להיכנע לפולשים המונגולים, אפילו כשהקיסר ניסה לשכנע אותו להיכנע. זה נבע מכך שכקונפוציאני, הוא האמין ש"האנשים הם בעלי חשיבות עליונה; האומה באה אחריהם; האחרון בחשיבותו הוא השליט" [25].

המק"ס הדיקטטורית אינה יכולה בשום אופן לקבל אמונות מסורתיות שכאלה. המק"ס שואפת לקדש את מנהיגיה ולקדם כולחן אישיות, וככזאת היא לא תאפשר למושגים ארוכי-טווח אלו כגון שמים, טאן ואל לשלוט ממעל. המק"ס הייתה מודעת לכך שהדברים שעשתה נחשבים לפשעים הנתעבים והגדולים ביותר נגד השמים והטאן, לו נבחנו על-פי אמות המידה של התרבות המסורתית. הם היו מודעים לכך שכל עוד קיימת התרבות המסורתית, אנשים לא יהללו את המק"ס כ"כבירה, מהוללת וצודקת". מלומדים ימשיכו את המסורת של "סיכון חייהם כדי לנזוף בשליט", "שימור הצדק במחיר חייהם" [26] ומיקום האנשים מעל השליטים, האנשים לא יהפכו לבובות-חוטמים של המק"ס, והמק"ס לא תוכל לכפות על מחשבות ההמונים לקבל את מרותה.

הכבוד שהתרבות המסורתית רוחשת לשמים, לארץ ולטבע, הפך למכשול בדרכה של המק"ס "להיאבק עם הטבע" במאמץ "לשנות את השמים והארץ". התרבות המסורתית מעריכה את חיי האדם ומלמדת ש"צריך להתייחס בתשומת הלב המרבית לכל מצב הקשור לחיי אדם". תפישה זו היוותה מחסום לרצח העם ההמוני של המק"ס ולשלטון הטרור שהיא מיישמת. אמות המידה המוחלטות של "הטאן השמימי" שבתרבות המסורתית הפריעו למניפולציות שהפעילה המק"ס על העקרונות המוסריים. מסיבות אלה, במאמציה לחזק את שליטתה, המק"ס הפכה את התרבות המסורתית לאויב.

## התרבות המסורתית מערערת על הלגיטימיות של שלטון המק"ס

התרבות הסינית המסורתית מאמינה באל ובמנדט השמימי. קבלת המנדט השמימי פירושה שעל השליטים להיות נבונים, לנהוג בהתאם לטאן ולהתכוון לפי הגורל. קבלת האמונה באל פירושה להכיר בכך שהסמכות על האנושות נמצאת בשמים.

העיקרון המנחה של המק"ס מסוכם ב"עולם ישן עדי יסוד נחריבה, מגב כפוף נפרוק העול, את עולמנו אז נקימה, לא כלום אתמול – מחר הכל!" [27].



המק"ס מקדמת את המטריאליזם ההיסטורי וטוענת שהקומוניזם הוא גן העדן הארצי, הנתיב שמובל על-ידי מעמד הפועלים החלוץ או המפלגה הקומוניסטית. כך שהאמונה באל מערערת ישירות על הלגיטימיות של שלטון המק"ס.

\*\*\*\*\*

## 2. כיצד מחבלת המפלגה הקומוניסטית בתרבות המסורתית

כל דבר שהמק"ס עושה משרת מטרה פוליטית. כדי לתפוס, לשמר ולחזק את רודנותה, המק"ס צריכה להחליף את טבע האדם בטבעה המרושע של המפלגה, ואת התרבות הסינית המסורתית בתרבות המפלגה של "רמאות, רשעות ואלימות". ההרס וההחלפה האלה כוללים דברים מוחשיים כגון שרידי תרבות, אתרים היסטוריים וספרים עתיקים, ודברים בלתי מוחשיים כגון השקפה מסורתית על המוסריות, החיים והעולם. כל היבטי החיים של האנשים מעורבים בכך, כולל מעשיהם, מחשבותיהם וסגנון חייהם. במקביל, המק"ס מתייחסת לגילויים השטחיים והלא משמעותיים של התרבות, כאל ה"מהות", משמרת אותם, ולאחר מכן מציגה את ה"מהות" כניונים חיצוניים. המפלגה שומרת על המראה החיצוני של המסורת בעוד היא מחליפה את המסורת האמיתית בתרבות המפלגה. היא מרמה, אם כן, את האנשים ואת הקהילה הבין-לאומית מאחורי החזות של "המשכיות והתפתחות" של התרבות הסינית המסורתית.

### חיסול בו-זמני של שלוש הדתות

בשל העובדה שהתרבות המסורתית מושרשת בקונפוציאניזם, בבודהיזם ובטאואיזם, צעדה הראשון של המק"ס בהשמדת התרבות המסורתית, היה לחסל את הביטויים של העקרונות השמימיים בעולם האנושי ולחסל את שלוש הדתות התואמות להם.

כל שלוש הדתות הגדולות הללו, קונפוציאניזם, בודהיזם וטאואיזם, נתקלו בהרס בתקופות היסטוריות שונות. ניקח את הבודהיזם כדוגמה: הוא סבל מארבע מצוקות מרכזיות בהיסטוריה שנודעו בכינוי "שלושה וזונג אחד" – רדיפת חסידי הבודהיזם על-ידי ארבעה קיסרים סיניים: הקיסר טאי-וו<sup>[28]</sup> משושלת ווי הצפונית (534-386 לספירה) והקיסר וו-זונג<sup>[29]</sup> משושלת טאנג (907-618 לספירה). שניהם ניסו לחסל את הבודהיזם כדי להביא לשליטתו של הטאואיזם. הקיסר וו<sup>[30]</sup> משושלת ג'ואו הצפונית (581-557 לספירה) ניסה לחסל הן את הבודהיזם והן את הטאואיזם, אך הוקיר את הקונפוציאניזם. הקיסר שי-זונג<sup>[31]</sup> משושלת ג'ואו המאוחרת (960-951 לספירה) ניסה לחסל את הבודהיזם רק בשביל לייצר מפסלי הבודהא מטבעות, אך הוא לא פגע בטאואיזם או בקונפוציאניזם.

המק"ס היא המשטר היחיד שחיסל את שלוש הדתות בו-זמנית. מיד לאחר שהמק"ס עלתה לשלטון היא התחילה להרוס מקדשים, לשרוף כתבי קודש ולאץ את הנזירים והנזירות הבודהיסטים לחזור לאורח חיים חילוני. גם בהריסת משכנים דתיים אחרים היא לא נהגה ביד רכה



יותר. עד שנות ה-60 כבר כמעט ולא נשארו בסין מקומות קדושים. המהפכה התרבותית הגדולה הביאה לאסון דתי ותרבותי חמור אף יותר בעקבות מסע התעמולה של "השלכת ארבעת המיושנים" [32] – כלומר: מושגים מיושנים, תרבות מיושנת, מנהגים מיושנים והרגלים מיושנים.

לדוגמה, המקדש הבודהיסטי הראשון בסין היה מקדש ה"סוס הלבן" (מקדש בַּאי מַא) [33] שנבנה בתקופת שושלת האן המזרחית הקדומה (220-25 לספירה) מחוץ לעיר לואו-יאנג שבמחוז הא-נאן. הוא נחשב ל"ערש הבודהיזם בסין" ול"בית המייסד". כמוכן שבמהלך מבצע "השלכת ארבעת המיושנים", מקדש ה"סוס הלבן" לא הצליח להימלט מהבזיה.

"סמוך למקדש הייתה יחידת הייצור של מקדש הסוס הלבן. מזכיר סניף המפלגה הוביל את האיכרים לרסק את המקדש בשם ה'מהפכה'. פסלי חימר של 18 'ארהאטים' שגילם עלה על 1,000 שנים, ואשר נוצרו בתקופת שושלת ליאו (1125-916 לספירה) נהרסו. כתב הקודש (החרוט על) ביי-יה [34] שנזיר הודי מפורסם הביא לסין לפני 2,000 שנה נשרף. סוס הירקון, אוצר נדיר, נופץ לחתיכות. מספר שנים מאוחר יותר נורודום סיהאנוק, מלך קמבודי גולה, הגיש בקשה מיוחדת לחלוק כבוד למקדש ה'סוס הלבן'. ג'ואו אן-לאי, ראש הממשלה הסיני באותם ימים, הורה בחופזה להעביר ללואו-יאנג את כתב קודש ביי-יה שאוחסן בארמון המלכותי בבייג'ינג, ואת פסלי 18 הארהאטים שנוצרו בתקופת שושלת צ'ינג ממקדש ענני התכלת (מקדש בי-יון) שנמצא בפארק שיאנג-שאן [35] בפרברי בייג'ינג. בעזרת התחליף המזויף הזה 'נפתרה' תקרית דיפלומטית" [36].

המהפכה התרבותית החלה במאי 1966. זה היה למעשה "לעשות מהפכה" לתרבות הסינית בדרך הרסנית. החל מאוגוסט 1966, האש המשתוללת של "השלכת ארבעת המיושנים" שרפה את כל אדמת סין. למקדשים הבודהיסטים, למקדשים הטאואיסטים, לפסלי הבודהא, לאתרים ההיסטוריים ואתרי הנוף, לקליגרפיה, לציורים ולעתיקות, התייחסו כאל נושאים של "פיאודליזם, קפיטליזם, ורביזיוניזם", לכן הם הפכו למטרות ההרס העיקריות של המשמרות האדומים [37]. ניקח לדוגמה את פסלי הבודהא. ישנם 1,000 תבליטים של פסלי בודהא צבעוניים ומזוגגים על פסגת "גבעת אריכות הימים" בארמון הקיץ [38] שבבייג'ינג. לאחר "השלכת ארבעת המיושנים" כל אחד מפסלים אלה ניזוק. לאף אחד מהם כבר אין מערכת שלמה של איברי חמשת החושים.

בירת המדינה הייתה כזו וכך גם שאר הארץ. אפילו ערי המחוז המרוחקות לא נמלטו.

"בנפת דאי שבמחוז שאן-שי נמצא מקדש טיאן-טאי. הוא נבנה במהלך תקופת טאי-יאן שבתקופת שושלת ווי הצפונית, לפני 1,600 שנים, ויש בו פסלים וציורי קיר (פרסקות) יקרי ערך. למרות מיקומו על צלע גבעה במרחק מסוים מעיר המחוז, האנשים שהשתתפו במבצע 'השלכת ארבעת המיושנים' התעלמו מהקשיים ועשו 'ניקיון כללי' של כל הפסלים וציורי הקיר שהיו שם... מקדש לואו-גואן [39] שבו לאו דזה העביר את הרצאתו והותיר את ספרו המפורסם דאו-דה-ג'ינג לפני כ-2,500 שנים, ממוקם בנפת ג'ואו-ג'י שבמחוז שאן-שי. סביב הבמה שממנה הרצה לאו דזה מרוכזים ברדיוס של 10 לי [40] יותר מ-50 אתרים היסטוריים כולל 'מקדש רחישת הכבוד לנבון' (זונג-שנג גונג) שבנה הקיסר טאנג גא-זו לי יואן [41] לפני יותר מ-1,300 שנים כדי להביע כבוד ללאו דזה. כעת נהרסו מקדש לואו-גואן

והאתרים ההיסטוריים האחרים, וכל הכוהנים הטאואיסטים נאלצו לעזוב. על-פי העיקרון הטאואיסטי, מרגע שאדם הופך לכוהן טאואיסטי הוא לא יכול יותר לגלח את זקנו או להסתפר. אולם כעת מאלצים את הכוהנים הטאואיסטים לקצר את שערם, להסיר את הגלימות הטאואיסטיות ולהפוך לחברים בקומנות העממיות <sup>[42]</sup>. חלקם נישאו לבנותיהם של האיכרים המקומיים והפכו לחתניהם... באתרי הקדושה הטאואיסטים שבהר לאו-שאן שבמחוז שאן-דונג, מקדש השלום העילאי, מקדש הבהירות הנעלה, מקדש הבהירות העליונה, מקדש דואו-מו, מנזר הואה-יאן, מקדש נינג-ג'ן ומקדש גואן יו, 'פסלי האלים השמימיים, כלי הפולחן, המגילות של הסוטרות הבודהיסטיות, שרידים תרבותיים ולוחות מקדש נופצו ונשרפו כולם'. מקדש הספרות במחוז ג'ילין הוא אחד מארבעת המקדשים המפורסמים של קונפוציוס בסין. במהלך 'השלכת ארבעת המיושנים' הוא נפגע בצורה חמורה <sup>[43]</sup>.

## דרך מיוחדת להרוס דת

לנין אמר פעם: "הדרך הקלה ביותר להשתלט על מבצר היא מבפנים". כקבוצה של ילדים ונכדים של המרקסיזם-לניניזם, המק"ס מבינה זאת אינטואיטיבית ובאופן טבעי.

ב"סוטר המהאיאנה מהאפארי-נירוונה" <sup>[44]</sup> בודהא שאקיאמוני צפה שלאחר הנירוונה שלו שדים יתגלגלו מחדש כנזירים, נזירות או גברים ונשים בודהיסטים חילוניים, כדי לערער את הדהרמה. כמובן שאיננו יכולים לאמת למה בדיוק התייחס בודהא שאקיאמוני. אך הנזק שהמק"ס גרמה לבודהיזם אכן התחיל עם עיצוב "חזית מאוחדת" יחד עם כמה בודהיסטים. הם אפילו שלחו כמה חברי מפלגה קומוניסטית מחתרתיים כדי שיסתננו ישירות אל הדת ויערערו אותה מבפנים. בפגישת ביקורת שנערכה במהלך המהפכה התרבותית מישוה שאל את ג'או-צ'ו, סגן נשיא אגודת הבודהיסטים הסינית דאז: "אתה חבר במפלגה הקומוניסטית, מדוע אתה מאמין בבודהיזם?"

בודהא שאקיאמוני הגיע להארה נעלה ומוחלטת באמצעות "איפוק מוסרי, מדיטציה בריכוז וחכמה" כך שלפני הנירוונה שלו הוא הורה לתלמידיו "לשמור על וללכת בקפדנות לפי מצוות האיפוק המוסרי. אל תאכזבו או תפרו אותם". הוא גם הזהיר ש"השמים, הדרקונים, הרוחות והאלוהיות מתעבים אנשים המפירים את המצוות. המוניטין המרושע שלהם מתפשט הרחק ובאופן נרחב... כשחיייהם יסתיימו הם יסבלו בגיהנום כדי לשלם את הקארמה שלהם, והם ייתקלו בגורל שאינו ניתן לשינוי. לאחר מכן הם ייצאו. הם ימשיכו לסבול בכך שיישאו גוף של רוחות רעבות וחיות. הם יסבלו במעגל שכזה ללא סוף וללא הקלה" <sup>[45]</sup>.

הנזירים הבודהיסטים הפוליטיים אטמו את אוזניהם לנוכח אזהרותיו של הבודהא. בשנת 1952 שלחה המק"ס נציגים לטקס הפתיחה של אגודת הבודהיסטים הסינית. בפגישה הציעו בודהיסטים רבים באיגוד לבטל את הכללים הבודהיסטים. הם טענו שמערכת כללי משמעת זו הביאה למותם של צעירים רבים. חלקם אף תמכו ברעיון ש"אנשים צריכים להיות חופשיים להאמין בכל דת. לנזירים ולנזירות גם צריכה להיות אפשרות להתחתן, לשנות אלוהול ולאכול בשר. אף אחד לא צריך להפריע לכך". מאסטר שו-יון נכח באותה פגישה וראה שהבודהיזם בסין עומד בפני סכנת

הכחדה. הוא צעד קדימה להתנגד להצעות האלה, ועתר למען שמירה על המצוות והלבוש הבודהיסטיים. לאחר מכן, מאסטר שו-יון הושמץ ותוג כ"אנטי מהפכני". הוא נכלא בחדרו של ראש המנזר ונשללו ממנו מזון ושתייה. לא הותר לו לצאת מהחדר אפילו לשירותים. כמו כן פקדו עליו למסור את הזהב, הכסף וכלי הנשק שהיו ברשותו. כאשר שו-יון ענה שאין לו דברים כאלה הוא הוכה בחמרה כזאת שגולגולתו נסדקה ודיממה וצלעותיו נשברו. שו-יון היה בן 112 באותם הימים. המשטרה הצבאית דחפה אותו מהמיטה אל הרצפה. כשהשוטרים חזרו למחרת ומצאו אותו עדיין חי הם הכו אותו באכזריות שנית.

אגודת הבודהיסטים הסינית שהוקמה בשנת 1952 ואיגוד הטאואיסטים הסיני שהוקם בשנת 1957, שניהם הצהירו בבירור בהצהרות ההקמה שלהם שהם יהיו נתונים "להנהגת ממשלת העם". למעשה, הם יהיו כפופים להנהגה האתאיסטית של המק"ס. שני האיגודים ציינו שהם ישתתפו באופן פעיל בפעילויות ייצור ובנייה ויישמו את מדיניות הממשלה. הם הפכו לארגונים חילוניים לחלוטין. ואילו הבודהיסטים והטאואיסטים המסורים, שפעלו על-פי ההנחיות הדתיות, תוגו כאנטי מהפכנים, או כחברים באגודות חשאיות, או בכתות המאמינות באמונות טפלות. תחת סיסמת המהפכה של "טיהור הבודהיסטים והטאואיסטים" הם נאסרו, נאלצו "להשתנות באמצעות עבודת כרך" או אפילו הוצאו להורג. לא חסו אפילו על דתות שהופצו מהמערב, כמו הנצרות והקתוליות.

"בהתבסס על סטטיסטיקות שפורסמו בספר 'כיצד המפלגה הקומוניסטית הסינית רודפת את הנוצרים' שפורסם בשנת 1958, אפילו כמות המסמכים המוגבלת שפורסמה חושפת שמבין הכמרים שהאשמו כ'בעלי אדמות' או 'בריונים מקומיים', 8,840 הומתו ו-39,200 נשלחו למחנות עבודה. בין הכמרים שהאשמו כ'אנטי מהפכנים', 2,450 נהרגו ו-24,800 נשלחו למחנות עבודה" <sup>[46]</sup>.

הדתות הן דרכם של אנשים להרחיק את עצמם מהעולם החילוני ולטפח את עצמם. הן מדגישות את "הגדה השנייה" (הגדה של ההארה המושלמת) ואת ה"שמים". שאקיאמוני היה בעברו נסיך הודי. כדי לחפש מוקטי <sup>[47]</sup>, מצב בו האדם משיג שלווה נפש, חכמה גבוהה יותר, הארה מלאה ונירוונה <sup>[48]</sup>, הוא וויתר על כס המלוכה ועבר להר מיוער כדי לטפח, תוך שהוא חווה התנסות בקשיים ובעמל. לפני שישו הפך לאדם מואר, השטן הביא אותו לפסגת הר, הראה לו את כל ממלכות העולם במלוא הדרן. השטן אמר: "אם תשתחוה לי ותסגוד לי אתן לך את כל הדברים הללו". אך ישו לא התפתה. לעומת זאת הנזירים הפוליטיים והכמרים שיצרו חזית מאוחדת עם המק"ס, המציאו סדרת רמאויות ושקרים כגון: "הבודהיזם של העולם האנושי" ו"הדת היא האמת וכך גם הסוציאליזם". הם טענו ש"אין סתירה בין הגדה הזו לגדה השנייה". הם עודדו את הבודהיסטים והטאואיסטים לרדוף אחר אושר, תהילה, פאר, עושר ומעמד בחיים האלה, והם שינו את דוקטרינות הדת ואת משמעותן.

הבודהיזם אוסר הריגה. במהלך "דיכוי האנטי מהפכנים" <sup>[49]</sup>, המק"ס הרגה אנשים כמו זבובים. לכן הנזירים הפוליטיים המציאו את ההצדקה ש"הריגת האנטי-מהפכנים זו חמלה גדולה אף יותר". במהלך "המלחמה המתנגדת למתקפה האמריקנית ומסייעת לקוריאה" (1950-1953) <sup>[50]</sup>, נזירים אפילו נשלחו ישירות לחזית כדי להרוג.

ניקח את הנצרות כדוגמה נוספת. ב-1950 וו יאו-זונג <sup>[51]</sup> הקים את כנסיית "שלושת העצמי", שעקרונותיה: ניהול עצמי, קיום כלכלי עצמי והפצה עצמית. טענתו הייתה שעליהם להתנתק מה"אימפריאליזם" ולהצטרף באופן פעיל ל"מלחמה המתנגדת למתקפה האמריקנית ומסייעת לקוריאנה". חבר טוב שלו היה כלוא במשך יותר מ-20 שנה כיוון שסירב להצטרף ל"שלושת העצמי", וסבל מכל סוגי העינויים וההשפלות. כשהוא שאל את וו יאו-זונג "איך אתה מתייחס לנסיים שישו ביצע?" וו ענה: "ביטלתי את כולם".

לא להכיר בנסיים של ישו שקול ללא להכיר בגן העדן של ישו. איך אדם יכול להיחשב לנוצרי אם הוא אפילו לא מכיר בגן העדן שישו עלה אליו? אולם, כמייסד כנסיית "שלושת העצמי", וו יאו-זונג הפך לחבר בוועדה הפוליטית המייעצת. כשהוא נכנס לאולם העם הגדול של העם <sup>[52]</sup> הוא כנראה שכח לחלוטין את מילותיו של ישו: "עליכם לאהוב את האל בכל לבכם ובכל נשמתכם ובכל נפשותיכם. זו המצווה הראשונה והגדולה ביותר" (הברית החדשה, מתי 22:37-38). "לפיכך הקיסר יבצע את הדברים של הקיסר; והאל יבצע את הדברים של האל" (מתי 22:21).

"המק"ס החרימה את רכוש המקדש, אילצה נזירים ונזירות ללמוד מרקסיזם-לניניזם כדי לשטוף את מוחם ואפילו אילצה אותם לעבוד. למשל, היה בית מלאכה בודהיסטי בעיר נינג-בו שבמחוז ג'ה-ג'יאנג. יותר מ-25,000 נזירים ונזירות נאלצו לעבוד בו. מה שאף אבסורדי יותר הוא שכדי לפורר את הבודהיזם, המק"ס עודדה את הנזירים והנזירות להינשא. למשל, בדיוק לפני יום האישו, ב-8 במארס 1951, פדרצית הנשים בעיר צ'אנג-שא שבמחוז הו-נאן, ציוותה על כל הנזירות במחוז להחליט להינשא תוך ימים ספורים. כמו כן, נזירים צעירים ובריאים נאלצו להצטרף לכוחות הצבא ונשלחו לשדה הקרב לשמש כבשר תותחים!" <sup>[53]</sup>.

קבוצות דתיות שונות בסין התפוררו תחת הדיכוי האלים שיישמה המק"ס. האליטה האמיתית של הבודהיזם והטאואיזם דוכאה. מבין אלו שנשארו, רבים חזרו לאורח חיים חילוני, בעוד שרבים אחרים נהיו חברים חשאים במפלגה הקומוניסטית והתמחו בלבישת גלימות קסא <sup>[54]</sup>, גלימות טאואיסטיות או גלימת כמרים ארוכה, כדי לעוות את הכתבים הבודהיסטים, את כתבי הקודש הטאואיסטים ואת התנ"ך, וכדי לחפש בתורות אלו צידוקים לפעולותיה של המק"ס.

## הרס שרידי התרבות

הרס שרידי התרבות הוא חלק משמעותי בחורבן שזרעה המק"ס בתרבות המסורתית. ב"השלכת ארבעת המיושנים" ספרים רבים שאין שני להם, קליגרפיות וציורים שנאספו על-ידי אנשי רוח, הושלכו ללהבות או נגרסו לעיסת נייר. לג'אנג בו-ג'יון <sup>[55]</sup> היה אוסף משפחתי של יותר מ-10,000 ספרים. קציני המשמר האדום השתמשו בהם כדי להבעיר אש ולחמם את עצמם. מה שנותר נשלח לבתי חרושת לנייר ונגרס לעיסת נייר.

"המומחה למסגור קליגרפיה וציורים, הונג צ'יו-שנג, היה אדם מבוגר שנודע כדוקטור הפלא' של הקליגרפיה והציורים העתיקים. הוא מסגר אין-ספור יצירות אמן ברמה בין-לאומית, כמו ציורי הנוף של קיסר סונג, הווי-זונג <sup>[56]</sup>, ציורי הבמבוק של סו דונג-פו <sup>[57]</sup> וציוריהם של וון



ג'נג-מינג <sup>[58]</sup> וטאנג בן-הו <sup>[59]</sup>. במהלך מספר עשורים, מרביתן של מאות הקליגרפיות והציורים העתיקים שהוא הציל הפכו לאוסף לאומי ממדרגה ראשונה. הקליגרפיות והציורים, שבאיסופם לא חסך שום מאמצים, סווגו כ'ארבעת המיושנים' והושלכו ללהבות. לאחר מכן, מר הונג אמר בדמעות: 'יותר מ-100 ג'ין (50 ק"ג) <sup>[60]</sup> של ציורים וקליגרפיות; לקח כל כך הרבה זמן לשרוף אותם!' <sup>[61]</sup>.

"בשעה שענייני העולם באים והולכים,  
עתיק, חדיש, הלך ושוב,  
הנהרות וההרים בלתי-משתנים בתפארתם  
ועוד יחזו בהם מנתיב זה..." <sup>[62]</sup>

אם האנשים הסיניים בימינו היו עדיין זוכרים חלק מההיסטוריה שלהם, סביר שהיו מרגישים אחרת כשהיו מדקלמים את השיר הזה שנכתב על-ידי מְנַג האו-ראן. האתרים ההיסטוריים המפורסמים של ההר והנהר נחרבו ונעלמו בסערה של "השלכת ארבעת המיושנים". לא רק שבקתת הסחלב, המקום שבו וואנג שי-ג'י <sup>[63]</sup> כתב את ה"פתיחה לאוסף הפואמות שחוברו בבקתת הסחלב" <sup>[64]</sup> נהרסה, גם קברו של וואנג שי-ג'י נהרס. ביתו הראשון של וו צ'נג-אן <sup>[65]</sup> במחוז ג'יאנג-סו הוחרב. ביתו הראשון של וו ג'ינג-זי <sup>[66]</sup> במחוז אן-הווי רוסק, לוח האבן שעליו נכתב מאמרו של סו דונג-פו "בקתת השיכור הזקן בצד הדרך" <sup>[67]</sup> נדחף והופל על-ידי "המהפכנים הצעירים" <sup>[68]</sup>, והאותיות שעל לוח האבן גורדו.

מהותה של התרבות הסינית הועברה בירושה והצטברה במשך כמה אלפי שנים. מרגע שנהרסה – לא ניתן לשקמה. ובכל זאת המק"ס הרסה אותה בברבריות בשם ה"מהפכה" ללא חרטה או בושה. כאשר נאנחנו על ארמון הקיץ הישן, שנודע כ"ארמון הארמונות", אשר נשרף כליל על-ידי כוחות הברית האנגלו-צרפתית, כאשר נאנחנו על העבודה האדירה של אנציקלופדית יונג-לה <sup>[69]</sup> שנהרסה על-ידי להבות המלחמה של הפולשים, כיצד יכולנו לצפות שההרס שייגרם על-ידי המק"ס יהיה נרחב הרבה יותר, ימשך זמן ארוך יותר ויהיה יסודי יותר מזה שנגרם על-ידי פולשים כלשהם?

## הרס האמונות הרוחניות

בנוסף להריסת הצורות הפיזיות של הדת והתרבות, המק"ס גם השתמשה במיטב יכולתה כדי להרוס את הזהות הרוחנית של בני האדם שעוצבה על-ידי אמונה ותרבות.

ניקח כדוגמה את יחסה של המק"ס לאמונות אתניות. המק"ס החשיבה את המסורות של קבוצת המוסלמים "הווי" בתור אחד מ"ארבעת המיושנים" – החשיבה, התרבות, המסורת והמנהגים הישנים. לפיכך, היא אילצה את אנשי "הווי" לאכול בשר חזיר. האיכרים המוסלמים ומסגדיהם נדרשו לגדל חזירים, ועל כל משק בית הוטל לספק למדינה שני חזירים בשנה. המשמרות האדומים אף אילצו את הבודהה הטיבטי החי, השני בחשיבותו, ה"פאנצ'ן לאמה", לאכול צואת אדם. הם פקדו על שלושה נזירים ממקדש האושר, שממוקם בעיר חארבין שבמחוז היילונג-ג'יאנג, שהוא המקדש הבודהיסטי הגדול ביותר שנבנה בעידן המודרני (1921), לאחוז כרזות שעליהן נכתב:

ב-1971 לין ביאו [70], סגן יושב ראש הוועדה המרכזית של המק"ס, ניסה להימלט מסין אך נהרג כשמטוסו התרסק באונדורקאן שבמונגוליה. מאוחר יותר, במקום מגוריו של לין במאו-ג'אה-וואן שבבייג'ינג נמצאו מספר ציטוטים קונפוציאניים. המק"ס פתחה אז במהלך מלא חמה ל"הטחת ביקורת בקונפוציוס". כתב, ששם העט שלו הוא ליאנג שיאו [71], פרסם ב"דגל האדום", מגזין הדגל של המק"ס, מאמר שכותרתו "מיהו קונפוציוס?". המאמר תיאר את קונפוציוס כ"משוגע שניסה להשיב לאחר את גלגלי ההיסטוריה", וכ"דמגוג מטעה וממולח". לאחר מכן פורסמה סדרת קריקטורות ושירים שמייחסים לקונפוציוס תכונות שטניות.

באופן זה הושמדו כבודן וקדושתן של הדת והתרבות.

## הרס אין-סופי

בסין הקדומה הרחיבה הממשלה המרכזית את שלטונה רק עד רמת המחוז. מתחתיה, השבטים (Clans) הפטריארכליים ניהלו שלטון אוטונומי. כך שבהיסטוריה הסינית, ההרס כדוגמת "שריפת הספרים וקבורת המלומדים הקונפוציאניים" על-ידי הקיסר צ'ין שי הואנג [72] בתקופת שושלת צ'ין (207-221 לפנה"ס), וארבעת המבצעים לחיסול הבודהיזם בין המאה החמישית לעשירית על-ידי "שלושה וו זונג אחד", נכפו כולם מלמעלה כלפי מטה, ולא היו מסוגלים באמת לחסל את התרבות. הקלאסיקות והרעיונות הקונפוציאניים והבודהיסטים המשיכו לשרוד במרחבים העצומים של החברה. בניגוד לכך, הקמפיין של "השלכת ארבעת המיושנים" על-ידי תלמידי תיכון שהוסתו על-ידי המק"ס, היה מהלך כלל ארצי המוני עם "התלהבות ספונטנית". שליחת זרועותיה של המק"ס לכל כפר באמצעות סניפי המפלגה הכפריים הביאה לשליטה כה הדוקה על החברה, עד שהתנועה "המהפכנית" של המק"ס התפשטה ללא סוף והשפיעה על כל אדם בכל סנטימטר של אדמת סין.

מעולם לא היה בהיסטוריה קיסר כלשהו אשר עקר מלבבות האנשים את הדבר שהם החשיבו ליפה והמקודש ביותר, תוך שימוש באלימות ובתעמולה משמיצה ומעליבה, כפי שעשתה המק"ס. לעיתים קרובות חיסול האמונה יכול להיות בעל השפעה גדולה יותר ומתמשכת יותר מההרס הפיזי לבדו.

## רפורמה באינטלקטואלים

ה"תווים" (סימני הכתב) הסיניים מגלמים את מהותן של 5,000 שנות ציוויליזציה. הצורה והביטוי של כל תו, הביטויים המיוחדים והרמיזות הספרותיות המורכבות מצירופי התווים – מביעים כולם משמעויות תרבותיות עמוקות. לא רק שהמק"ס פישטה את התווים הסיניים, אלא שהיא אפילו ניסתה להחליף אותן בכתב פין-יין המבוסס על אותיות רומיות (לטיניות), מה שהיה מסיר מהתווים ומהשפה הסינית כל מסורת תרבותית. אבל תכנית ההחלפה נכשלה, ובכך נמנע נזק נוסף לשפה הסינית. אולם האינטלקטואלים הסינים שירשו אותה תרבות מסורתית לא היו בעלי מזל רב כל כך, וההרס לא פסח עליהם.

לפני שנת 1949 היו בסין כשני מיליון אנשי רוח. למרות שחלקם למדו במדינות המערב, הם בכל

זאת ירשו מספר מושגים קונפוציאניים. המק"ס בשום אופן אינה יכולה להרפות את שליטתה בהם, כיוון שכחברי מעמד "המלומדים האריסטוקרטיים" המסורתי, דרכי חשיבתם שיחקו תפקידים חשובים בעיצוב החשיבה של האנשים הרגילים.

בספטמבר 1951 המק"ס יזמה את המבצע רחב ההיקף: "תנועה לרפורמת החשיבה", אשר החלה באוניברסיטת בייג'ינג בקרב האינטלקטואלים, והיא דרשה "לארגן מהלך (בקרב מורים במכללות, בחטיבות הביניים, בבתי ספר יסודיים ובקרב תלמידי המכללות), בו הם יתוודו על עברם בנאמנות ובכנות", כדי לנקות כל אלמנטים של אנטי-מהפכנות [73].

מאו צה-טונג מעולם לא חייב אינטלקטואלים. הוא אמר: "הם [אנשי הרוח] צריכים להיות מודעים לאמת שלמעשה רבים מאנשי הרוח לכאורה, אם נדבר באופן יחסי, הם בורים למדי, ולפעמים פועלים וחקלאים יודעים יותר מהם" [74]. "בהשוואה לעובדים ולאיכרים, אינטלקטואלים שטרם עברו רפורמה אינם נקיים, ובבדיקות האחרונות שערכנו, העובדים והאיכרים היו האנשים הנקיים ביותר, למרות שכפות ידיהם היו מלוכלכות ורגליהם מרוחות בזבל פרות..." [75].

רדיפת המק"ס את אנשי הרוח החלה במגוון צורות של אישומים המשתרעים מהביקורת של וו שון [76] משנת 1951 על "ניהול בתי ספר עם כסף של נדבות", ועד להתקפותיו האישיות של מאו צה-טונג בשנת 1955, על הסופר הו פֶּנְג [77] כאנטי מהפכני. בהתחלה אנשי הרוח לא סווגו כקבוצה ריאקציונרית, אבל בשנת 1957, לאחר שמספר קבוצות דתיות גדולות נכנעו בגלל תנועת ה"חזית האחידה", המק"ס יכלה למקד את מאמציה באינטלקטואלים. כך יצא לדרך מהלך ה"אנטי ימניים".

בסוף פברואר 1957, בהצהרה: "אפשרו למאה פרחים לפרוח ולמאה אסכולות מחשבה להתחרות", המק"ס קראה לאינטלקטואלים להביע את הצעותיהם וביקורתם למפלגה והבטיחה שלא תהיה נקמה. אותם אינטלקטואלים לא היו מרוצים מהמק"ס כבר זמן רב, בגלל שליטתה בכל התחומים אפילו בתחומים שאנשיה לא היו מומחים בהם, ובגלל שהיא הרגה אנשים חפים מפשע במסגרת מהלכיה "לדיכוי האנטי מהפכנים" בשנים 1950-1953, ו"לחיסול האנטי מהפכנים" בשנים 1955-1957. הם חשבו שהמק"ס נעשתה סוף סוף רחבת אופקים ופתוחה לרעיונות חדשים, ולכן החלו להביע את תחושותיהם האמיתיות והביקורת שלהם הלכה והתלהטה.

שנים רבות מאוחר יותר, יש עדיין אנשים רבים המאמינים שמאו צה-טונג התחיל לתקוף את אנשי הרוח רק לאחר שאיבד את סבלנותו לביקורת הנוקבת הקשה מדי. אולם מתברר שהאמת היא אחרת.

ב-15 במאי 1957, מאו צה-טונג כתב מאמר שכותרתו "דברים מתחילים להשתנות", והפיץ אותו בקרב פקידי המק"ס הבכירים. במאמר נאמר: "בתקופה האחרונה אנשי הימין... הביעו את נחישותם וקנאותם. ...אנשי הימין, שהם אנטי קומוניסטים, עושים ניסיון נואש לגרום לטייפון בדרגה מעל שבע בסין... והם כל כך נחושים בדעתם להרוס את המפלגה הקומוניסטית" [78]. לאחר מכן, אותם פקידים בכירים שהיו אדישים למבצע "אפשרו למאה פרחים לפרוח ולמאה אסכולות להתחרות", נהיו פתאום משולהבים ו"חרוצים". בתו של ג'אנג בּוּ-ג'וֹן כתבה בזיכרון תולדות חייה "העבר אינו מתפוגג כעשן":

"לי ווי-האן, השר במשרד חזית העבודה המאוחדת, התקשר אישית לג'אנג בּו-ג'ון כדי להזמין אותו לפגישת תיקון כדי שיביע את עמדתו על המק"ס. ג'אנג התיישב, כך ארגנו, על ספה בשורה קדמית. מבלי שהיה מודע לכך שזו מלכודת, ג'אנג הביע את ביקורתו על המק"ס. לאורך כל הפגישה 'לי ווי-האן נראה נינוח. ג'אנג חשב, כנראה, שלי הסכים עם דבריו. הוא לא ידע שלי היה מדושן עונג לראות את הטרף שלו נופל אל המלכודת'. לאחר הפגישה ג'אנג סווג כאיש הימין מספר אחד בסין".

ניתן לציין רצף של תאריכים בשנת 1957, בהם הועברו הצעות או נאומים של אינטלקטואלים ובהם עלו ביקורות והצעות לשיפורים: "מוסד התכנון המדיני" של ג'אנג בּו-ג'ון ב-21 במאי; "עמדות אנטי סובייטיות אבסורדיות" של לונג יון מה-22 במאי; "ועדת הפיצויים" של לואו לונג-ג'י מה-22 במאי; נאום ה"ביקורת על הסוציאליזם הפאודלי של המק"ס" של לין שי-לינג באוניברסיטת פקינג ב-30 במאי; "על המפלגה להפסיק להנחות את האמנות" של וו זו-גואנג מה-31 במאי ו"המפלגה שולטת על העולם" של צ'ו אן-פינג מה-1 ביוני. כל ההצעות והנאומים האלה הוזמנו והוצעו לאחר שמאו צה-טונג כבר השחז את סכין הקצבים שלו.

כצפוי, כל האינטלקטואלים האלו תויגו מאוחר יותר כ"אנשי ימין". היו יותר מ-550,000 אנשי ימין שכאלה בכל רחבי סין.

על-פי המסורת הסינית "את המלומדים אפשר להרוג אך אי אפשר להשפיל". המק"ס הייתה מסוגלת להשפיל את אנשי הרוח על-ידי שלילת זכותם לשרוד, ואף על-ידי הפללת בני משפחותיהם, עד שהם יסכימו להשפלה. אינטלקטואלים רבים אכן נכנעו. לאורך המסלול הזה, חלקם הלשינו על האחרים כדי להציל את עצמם, דבר ששבר את ליבם של רבים. אלה שלא נכנעו להשפלה – הומתו ושימשו כדוגמאות למען הפעלת טרור על אינטלקטואלים אחרים.

כך נמחק "מעמד המלומדים" המסורתי שהיה מופת למוסריות חברתית. מאו צה-טונג אמר:

"על מה יכול היה הקיסר צ'ין שי הואנג להתרברב? הוא הרג רק 460 מלומדים קונפוציאנים, אך אנחנו הרגנו 46,000 אינטלקטואלים. בדיכוי האנטי-מהפכנים, האם לא הרגנו גם כמה אנטי מהפכנים משכילים? התווכחתי עם הפרו-דמוקרטים שהאשימו אותנו בכך שאנחנו מתנהגים כמו הקיסר צ'ין שי הואנג. אמרתי שהם טועים. עלינו עליו כי מאה"<sup>[79]</sup>.

אכן, מאו עשה אף מעבר להריגתם של אנשי הרוח. באופן חמור יותר, הוא הרס את רוחם וליבם.

## יצירת רושם של תרבות על-ידי שמירה על מראה חיצוני של מסורת אך החלפת התוכן

לאחר שהמק"ס אימצה את הרפורמות הכלכליות ואת מדיניות הדלת הפתוחה, היא שיפצה כנסיות ומקדשים בודהיסטים וטאואיסטים רבים. היא גם ארגנה מספר ירידים במקדשים בסין כמו גם ירידי תרבות ברחבי העולם. זה היה המאמץ האחרון של המק"ס לנצל ולהרוס את שרידי התרבות המסורתית. למק"ס היו שתי סיבות לעשות זאת. מצד אחד, טוב הלב שמוטבע בטבע האנושי, שאותו המק"ס אינה מסוגלת להשמיד, יוביל להרס "תרבות המפלגה". מצד שני, המק"ס





התכוונה להשתמש בתרבות המסורתית כ"תכשירים קוסמטיים" על פניה, כדי להסתיר את טבעה המרושע: "רמאות, רשעות ואלימות".

מהותה של תרבות היא המשמעות המוסרית הפנימית שלה, בעוד שלצורתה השטחית יש ערך בידורי בלבד. המק"ס שיקמה את מרכיביה השטחיים של התרבות, אלה שמספקים בידור, כדי להסתיר את כוונתה להרוס את המוסריות. לא משנה כמה תערוכות אמנות וקליגרפיה ארגנה המק"ס, כמה חגיגות תרבות עם ריקודי הדרקון וריקודי האריה היא הפיקה, כמה ירידי מזון היא אירחה, או כמה מבני ארכיטקטורה קלאסיים היא בנתה, המפלגה פשוט משקמת את החזות השטחית אך לא את המהות של התרבות. במקביל, המק"ס קידמה את מוצגי הראווה התרבותיים שלה בתוך ומחוץ לסין למען המטרה היחידה של שימור כוח פוליטי.

פעם נוספת, ניקח את המקדשים כדוגמה. מקדשים אמורים להיות מקומות בהם אנשים מטפחים, שומעים פעמונים בבוקר ותופים בשעת השקיעה, וסוגדים לבודהא תחת מנורות שמן בוערות. גם אנשים בחברה הרגילה יכולים להתוודות ולסגוד שם. הטיפוח דורש לב טהור שאינו רודף אחרי דבר. גם התוודות וסגידה דורשות סביבה רצינית ומכובדת. אולם, המקדשים הפכו לאתרי תיירות למען רווחים כלכליים. מבין האנשים שעדיין מבקרים כיום במקדשים בסין, כמה מהם באמת הגיעו כדי להרהר בטעויותיהם בלב ישר ורוחש כבוד כלפי הבודהא, מיד לאחר שהתקלחו והחליפו את בגדיהם?

שיקום הרושם החיצוני אך הריסת המשמעות הפנימית של התרבות המסורתית היא הטקטיקה שהמק"ס נקטה כדי לבלבל את הציבור. יהא זה הבודהיזם, דתות אחרות או צורות תרבות שנגזרו מהם, המק"ס במכוון מבזה אותם בצורה כזאת.

\*\*\*\*\*

## 3. תרבות המפלגה

בזמן שהמפלגה הרסה את התרבות המסורתית החצי אלוהית, היא הקימה חרש את תרבות המפלגה שלה באמצעות מהלכים פוליטיים רציפים. תרבות המפלגה שינתה את הדור המבוגר, הרעילה את הדור הצעיר והשפיעה גם על ילדים. השפעתה הייתה עמוקה ורחבה ביותר. אפילו כשאנשים רבים ניסו לחשוף את רשעותה של המק"ס, הם לא יכלו להימנע מלאמץ את דרכי השיפוט של טוב ורע, את שיטות הניתוח ואת אוצר המילים שפיתחה המק"ס, שבהכרח נושא את חותמה של תרבות המפלגה.

תרבות המפלגה לא רק ירשה את הרשעות היסודית של התרבות המרקסיסטית-לניניסטית הזרה, אלא גם שילבה במיומנות את כל האלמנטים השליליים מאלפי השנים של תרבות סינית, יחד עם המהפכה האלימה ופילוסופיית-המאבק של תעמולת המפלגה. האלמנטים השליליים האלה כוללים את מאבקי הכוח הפנימיים בתוך משפחת המלוכה, יצירת קליקות לצורך רדיפה אחר אינטרסים אנוכיים, הולכת שולל פוליטית כדי לגרום סבל לאחרים, ושימוש בטקטיקות מלוכלכות וקנוניות. במהלך המאבק להישרדות המק"ס בעשורים שחלפו, מאפייני "הרמאות, הרשעות והאלימות" שלה הועשרו, הוזנו והועברו הלאה.



רודנות ודיקטטורה הן טבעה של תרבות המפלגה. התרבות הזו משרתת את המפלגה במאבקה הפוליטיים והמעמדיים. אפשר להבין כיצד תרבות זו יוצרת את סביבת המפלגה "ההומניסטית" של טרור ורודנות מארבעה היבטים שונים.

## היבט השליטה והפיקוח

### א. תרבות של בידוד

התרבות של המפלגה הקומוניסטית היא מונופול מבודד ללא חופש מחשבה, דיבור, התאגדות או אמונה. המנגנון של שליטת המפלגה דומה למערכת הידראולית, שמתבססת על לחץ גבוה ובידוד כדי לשמר את מצב השליטה שלה. אפילו דליפה קטנה אחת עלולה לגרום למערכת להתמוטט. לדוגמה, המפלגה סירבה לדו-שיח עם הסטודנטים במהלך תנועת הסטודנטים של ה-4 ביוני <sup>[80]</sup>, כיוון שחששה שאם הדליפה הזו תפרוץ, העובדים, האיכרים, האינטלקטואלים ואנשי הצבא ידרשו גם הם לנהל דו-שיח. כתוצאה מכך, סין, בסופו של דבר, הייתה נעה לכיוון דמוקרטיה, מה שהיה מהווה ערעור על הדיקטטורה החד-מפלגתית. לכן, הם העדיפו לבצע רצח מאשר להיענות לבקשת הסטודנטים. כיום המק"ס מעסיקה עשרות אלפי "שוטרי רשת" כדי לפקח על רשת האינטרנט, וחוסמת ישירות את כל האתרים הזרים שהמק"ס אינה אוהבת.

### ב. תרבות של טרור

במהלך 55 השנים האחרונות, המק"ס השתמשה בטרור כדי לדכא את רוחם של האנשים הסינים. כדי לאלץ את האנשים לציית למרותה הם השתמשו ביעילות בשוטנים ובסכיני קצבים – אנשים אף פעם לא יודעים מתי אסונות בלתי צפויים יונחתו עליהם. האנשים, החיים בפקדון הפכו לצייתנים. תומכי דמוקרטיה, הוגי דעות בלתי תלויים, ספקנים בתוך מערכת המק"ס וחברים במגוון קבוצות רוחניות הפכו מטרות לרצח כאמצעי להזהיר את הציבור הרחב. המפלגה מעוניינת לכרות כל התנגדות עוד בראשיתה.

### ג. תרבות של רשת פיקוח

שליטתה של המק"ס בחברה היא מקיפה מאוד. יש מערכת של רישום משקי הבית, מערכת ועדות (של המפלגה) של תושבי השכונה ומבנה של ועדות מפלגה ברמות שונות. "סניפי מפלגה מוקמים ברמה של פלוגה". "לכל כפר וכפר יש סניף מפלגה שלו". לחברי המפלגה ותנועת הנוער הקומוניסטית יש פעילויות סדירות. המק"ס גם קידמה סדרת סיסמאות-פרסום מתאימות. מספר דוגמאות הן: "שמור על הדלת שלך ותשגיח על האנשים שלך", "מנע מהאנשים שלך לעתור", "ישם בתוקף את מערכת אכיפת החובות, הבטח מילוי החובות ו-וודא על מי נופלת האחריות. שמור ופקח בקפדנות. היה רציני בנוגע למשמעת ולתקנות והבטח שאמצעי פיקוח מניעתיים ושוטפים יפעלו 24 שעות ביממה". "משרד '610' <sup>[81]</sup> יקים ועדת פיקוח ומעקב שתבחן ותשגיח על הפעילויות בכל אזור ובכל יחידת עבודה בפרקי זמן בלתי קבועים".

### ד. תרבות של הפללה



המק"ס הזניחה לחלוטין את העקרונות של שלטון החוק בחברה המודרנית וקידמה במרץ את מדיניות הטלת האשמה. היא השתמשה בכוחה המוחלט כדי להעניש את קרוביהם של אלו שתויגו כ"בעלי קרקעות", "עשירים", "ריאקציונרים", "גורמים שליליים" ו"ימניים". היא הציעה את תיאורית "מוצא המעמדות" <sup>[82]</sup>.

כיום, המק"ס מוסיפה לאחריות של המנהיגים הבכירים, ונוזפת בהם בפומבי אם הם נכשלים בתפקידם כמנהיגים: לנקוט באמצעים הנאותים למנוע ממתרגלי הפאלון גונג לנסוע לבייג'ינג לעורר בעיות. במקרים חמורים יינקטו צעדים משמעתיים. "אם אדם אחד מתרגל פאלון גונג, כל בני משפחתו יפוטרו", "אם אחד מעובדי היחידה מתרגל פאלון גונג, הבנוס של כל אחד מעובדי החברה יעוכב". המק"ס גם הוציאה מדיניות מפלה שמסווגת ילדים ל"כאלו שיכולים לקבל חינוך ולעבור טרנספורמציה" או ל"חמשת המעמדות השחורים" (בעלי קרקעות, חקלאים עשירים, ריאקציונרים, אלמנטים שליליים וימניים). המפלגה קידמה את ההיענות למפלגה ואת "מיקום הצדק מעל לנאמנות המשפחתית". מערכות כמו "מערכת ארכיון הסגל והארגון", ו"מערכת שינוי מיקום זמני", הוקמו כדי לוודא את יישום המדיניות שלה. ניתן עידוד לאנשים להאשים ולחשוף אחרים והם תוגמלו על תרומתם למפלגה.

## היבט התעמולה

### א. תרבות של קול אחד

במהלך המהפכה התרבותית, סין הוצפה בסיסמאות כגון: "הוראות עליונות", "משפט אחד (של מאו) נושא משקל של עשרת אלפים משפטים, אשר כל אחד מהם הוא אמת". כל אמצעי התקשורת הולהבו לשיר את התשבחות וביחד להביע תמיכה קולקטיבית במפלגה. כשהיה צורך, מנהיגים מכל דרגות המפלגה, הממשלה, הצבא, העובדים, ליגת הנוער וארגוני הנשים היו מוצאים לתצוגה כדי להביע את תמיכתם. כל אחד נאלץ לעבור דרך הקושי הזה.

### ב. תרבות לקידום האלימות

מאו צה-טונג אמר: "עם 800 מיליון בני אדם, איך זה יכול לעבוד בלי מאבק?" ברדיפת הפאלון גונג, ג'יאנג זמין אמר: "אין ענישה על הכאת מתרגלי פאלון גונג למוות". המק"ס דגלה ב"מלחמה טוטאלית" ו"פצצת האטום היא רק נמר של נייר... אפילו אם תמות חצי מהאוכלוסייה, החצי הנותר עדיין ישחזר את ארצנו מההריסות".

### ג. תרבות של הסתה לשנאה

המדיניות הלאומית הבסיסית הפכה להיות: "לא לשכוח את סבלם של המעמדות (החלשים) ולזכור בתקיפות את הטינה בדמעות ובדם". אכזריות כלפי "האויב המעמדי" זכתה לשבחים כמידה טובה. המק"ס לימדה "נשוך אל תוך שנאתך, לעס אותה ובלע. שתול את השנאה אל תוך לבך כדי שהיא תלבלב" <sup>[83]</sup>.



נפרט מספר דוגמאות לשקריה של המק"ס. במהלך הזינוק הגדול קדימה (1958) היא אמרה: "היבול בשטח של מו אחד <sup>[84]</sup> הוא יותר מעשרת אלפים ג'ין" (שווה ערך ל-7.5 קילוגרם של יבול למטר רבוע אחד); "אף לא אדם אחד נהרג בכיכר טיאננמן", במהלך הטבח ב-4 ביוני 1989. "השתלטנו על נגיף הסארס" ב-2003. "כעת היא התקופה הטובה ביותר לזכויות אדם בסין" ו"שלושת המייצגים" <sup>[85]</sup>.

## ה. תרבות שטיפת המוח

להלן מספר סיסמאות שהמק"ס המציאה כדי לשטוף את מוחם של האנשים: "לא תהיה סין חדשה ללא המפלגה הקומוניסטית", "הכוח במרכז שמוביל את המטרות שלנו קדימה הוא המק"ס, והבסיס התיאורטי שמנחה את החשיבה שלנו הוא המרקסיזם-לניניזם" <sup>[86]</sup>, "שמור על התיישרות מקסימלית עם הוועדה המרכזית של המפלגה", "יישם את פקודת המפלגה אם אתה מבין אותה. אפילו אם אינך מבין, יישם אותה בכל מקרה, וההבנה שלך תעמיק תוך כדי ביצוע ההוראות".

## ו. תרבות של חנופה

"השמים והארץ הם כבירים, אך כביר עוד יותר הוא טוב הלב של המפלגה", "אנחנו חייבים את כל ההישגים שלנו למפלגה", "אני מתייחס אל המפלגה כאל אמי", "אני משתמש בחיי שלי כדי להגן על הוועדה המרכזית של המפלגה", "מפלגה כבירה מהוללת וצודקת", "מפלגה בלתי ניצחת" וכך הלאה.

## ז. תרבות של יומרנות

המפלגה הקימה מודלים, יצרה דוגמאות בזו אחר זו ופתחה במבצעי "התקדמות האידיאולוגיה והאתיקה הסוציאליסטית" ו"החינוך האידיאולוגי". בסופו של דבר, אנשים המשיכו לעשות אותם הדברים שעשו לפני כל מבצע שכזה. כל ההרצאות הציבוריות ומפגשי הלימוד ושיתוף ההתנסויות הפכו ל"רצינות ראוותנית" ואמות המידה המוסריות של החברה המשיכו לקחת זינוקי ענק לאחור.

## ההיבט של היחסים הבין אישיים

### א. תרבות של קנאה

המפלגה קידמה את "השוויון המוחלט" כך ש"כל מי שבולט יהיה מטרה להתקפה". אנשים מקנאים באלו שיש להם יכולות גדולות יותר ובאלו שעשירים יותר – תופעה המוכרת בשם "תסמונת העין האדומה" <sup>[87]</sup>.

## ב. תרבות של אנשים שדורכים זה על זה

המק"ס קידמה "היאבק פנים אל פנים והלשן גב אל גב", הלשנה על השותפים, הכנת מידע כתוב כדי להפליל אותם, זיוף עובדות והגזמת שגיאותיהם – בהתנהגויות סוטות אלה נעשה שימוש כדי לאמוד את מידת הקרבה למפלגה ואת עוצמת התשוקה להתקדם.



# השפעות עדינות על מצבם הנפשי הפנימי של האנשים והתנהגותם החיצונית

## א. תרבות שהופכת את בני האדם למכונות

המפלגה מעוניינת שאנשים יהיו "הברגים שלא מחלידים לעולם במכונת המהפכה", שיהיו "כלי מאולף למען המפלגה", שיישמו את "תקוף בכל כיוון שהמפלגה מנחה אליו", "חייליו של היו"ר מאזינים למפלגה במידה הרבה ביותר; הם הולכים לכל מקום שהם נדרשים בו ומתיישבים בכל מקום שיש בו קשיים".

## ב. תרבות שמבלבלת טוב ורע

במהלך המהפכה התרבותית המק"ס "העדיפה את העשבים הסוציאליסטים על פני הגידולים הקפיטליסטים". פקדו על הצבא 'לירות בשביל להרוג' בטבח ה-4 ביוני "בתמורה לעשרים שנות יציבות". המק"ס גם "עושה לאחרים מה שאדם אינו מעוניין שיעשה לעצמו".

## ג. תרבות של שטיפת מוח עצמית כפויה וצייתנות ללא תנאי

"דרגים נמוכים מצייתים לפקודות של הדרגים הבכירים וכל המפלגה מצייתת לוועדה המרכזית של המפלגה". "היאבק בחוסר רחמים כדי לחסל כל מחשבה אנוכית שמבזיקה במחשבתך", "הצת מהפכה במעמקי נפשך", "שמור על התיישרות מרבית עם הוועדה המרכזית של המפלגה", "אחד את הכוונות, אחד את הצעדים, אחד את ההנחיות ואחד את הפקודות".

## ד. תרבות שמחזקת את עמדת המתרפס

"בלי המפלגה הקומוניסטית סין תהיה בתוהו ובוהו", "סין כל כך גדולה. מי עוד יכול להנהיג אותה מלבד המק"ס?", "אם סין תתמוטט, זה יהיה אסון כלל עולמי, אז עלינו לעזור למק"ס לשמר את מנהיגותה". מתוך פחד והתגוננות עצמית, פעמים רבות הקבוצות שמדוכאות תמידית על-ידי המק"ס נראות אף יותר שמאלניות ממנה.

קיימות דוגמאות רבות נוספות כמו אלו. נראה שכל קורא יכול למצוא סוגים שונים של אלמנטים של תרבות המפלגה מניסיונותיו האישיים.

אנשים שחוו את המהפכה התרבותית עשויים עדיין לזכור בצורה חיה את "ההצגות לדוגמה" של האופרות המודרניות, בהן מילות השירים המכילות את מילותיו של מאו, ואת ריקוד הנאמנות. רבים עדיין זוכרים את המילים מהדיאלוגים של "הנערה לבנת השיער" <sup>[88]</sup> "מלחמת

המנהרות" <sup>[89]</sup> ו"מלחמת המוקשים" <sup>[90]</sup>. באמצעות עבודות ספרותיות אלה המק"ס שטפה את מוחם של האנשים, ממלאת בכפייה את מוחם במסרים כגון: "כמה מבריקה ונפלאה" היא המפלגה; עד כמה המפלגה נאבקה "במאמצים מפרכים ובגבורה" כנגד האויב; כמה חיילי המפלגה "מסורים לחלוטין למפלגה", כמה הם מוכנים להקריב את עצמם למען המפלגה, וכמה מטופשים ומרושעים הם האויבים. יום אחר יום, מכונת התעמולה של המק"ס מזריקה בכפייה לכל אינדיבידואל את



האמונות הנדרשות על-ידי המפלגה הקומוניסטית. כיום, אם מישהו היה שב לראות את "הפואמה האפית" של ריקוד המחזמר "המזרח הוא אדום", הוא היה מבין שהמהות של כל המוטיב המרכזי וסגנון המופע הוא "הריגה, הריגה ועוד הריגה".

במקביל, יצרה המק"ס את המערכת שלה לנאומים והרצאות, כמו השפה המגדפת הספוגה בביקורת, מילות החנופה ששרים בשירי ההלל למפלגה, והטקסיות הרשמית הנדושה בדומה ל"מאמר בשמונה חלקים" <sup>[91]</sup>. המק"ס גורמת לאנשים לדבר באופן בלתי מודע עם דפוסי חשיבה המקדמים את התפיסה של "מלחמת המעמדות", גורמת להם "להלל את המפלגה" וגורמת להם להשתמש בשפה שתלטנית במקום בהיגיון רגוע ורציונלי. בנוסף המק"ס משתמשת לרעה באוצר המילים הדתי ומעוותת את תוכנם של מונחים אלו.

צעד אחד מעבר לאמת הוא כזב. תרבות המפלגה של המק"ס גם מנצלת לרעה את המוסריות של המסורת במידה מסוימת. לדוגמה, התרבות המסורתית מוקירה את ה"אמונה" וכך גם המפלגה הקומוניסטית. אולם מה שהמק"ס מקדמת הוא "נאמנות ויושר למפלגה". התרבות המסורתית מדגישה את "כיבוד ההורים". המק"ס יכולה לאסור אנשים אם הם לא מספקים את צורכי הוריהם, אך הסיבה האמיתית לכך היא, שאחרת ההורים האלה יהפכו לנטל על המשלה. כאשר זה מתאים לצורכי המפלגה, הילדים נדרשים להציב גבולות ברורים המפרידים אותם מהוריהם. התרבות המסורתית מדגישה "נאמנות", אך עם זאת, "לאנשים יש חשיבות עליונה, האומה אחריהם; אחרון הוא השליט". ה"נאמנות" שמועדפת על המק"ס היא "מסירות עיוורת" – כל כך עיוורת באופן מוחלט שהאנשים נדרשים להאמין במק"ס ללא תנאי, ולציית לה מבלי להטיל ספק.

לעיתים קרובות, המילים שהמק"ס עושה בהן שימוש מטעות מאוד. למשל, היא קוראת למלחמת האזרחים בין מפלגת העם הלאומית (קואומינטאנג) לקומוניסטים "מלחמת השחרור", כאילו שהאנשים "שוחררו" מדיכוי. המק"ס קוראת לתקופה שלאחר שנת 1949 "לאחר ייסוד האומה", כשלמעשה, סין התקיימה זמן רב מאוד לפני כן. המק"ס פשוט ייסדה משטר פוליטי חדש. הרעב הגדול בן שלוש השנים <sup>[92]</sup> נקרא "שלוש השנים של אסון הטבע", כשלמעשה, זה כלל לא היה אסון טבע, אלא אסון שכולו ידי אדם. אולם, כששומעים את המילים האלה בחיי היום-יום ומושפעים מהן באופן בלתי מורגש, אנשים מקבלים, באופן בלתי מודע, את האידיאולוגיות שהמק"ס התכוונה להחדיר בהם.

בתרבות המסורתית, המוסיקה נתפשת כדרך לריסון התשוקות האנושיות. בספר המוסיקה (יואה-שו), כרך 24 של "רשומות ההיסטוריון" (שי ג'י), סימא צ'יאן (85-145 לפנה"ס) <sup>[93]</sup> אמר שטבע האדם הוא שליו; תחושות של עניינים חיצוניים משפיעות על רגשותיו של האדם ומעוררות את רגש האהבה או השנאה בהתבסס על אופיו של האדם וחכמתו. אם הרגשות האלה אינם מרוסנים, האדם יתפתה לפיתויים חיצוניים אין-סופיים, וייטמע ברגשותיו הפנימיים לביצוע מעשים רעים רבים. לפיכך, אמר סימא צ'יאן, הקיסרים של העבר השתמשו בטקסים ובמוסיקה כדי לרסן את האנשים. השירים צריכים להיות "מעודדים אך לא גסים, עצובים אך לא מצערים יתר על המידה". הם צריכים להביע רגשות ותשוקות, אך גם להיות בעלי שליטה על רגשות אלה. קונפוציוס אמר ב"מאמרות": "ניתן לסכם את שלוש מאות הפסוקים של 'שירי התהילה' (אחת מששת הקלאסיקות שנאספו ונערכו על-ידי קונפוציוס) במשפט אחד: 'אל תחשוב רע'."

בכל אופן, המק"ס השתמשה בדבר כה מקסים כמו מוסיקה, כשיטה לשטיפת מוחם של האנשים. שרו שירים כמו "סוציאליזם זה טוב", "לא תהיה סין חדשה ללא המפלגה הקומוניסטית" ורבים אחרים, החל מגן הילדים ועד לאוניברסיטה. כאשר שרו את השירים הללו, אנשים קיבלו אליהם באופן בלתי מודע את המשמעויות של מילות השירים. מעבר לכך, המק"ס גנבה את הלחנים של השירים העממיים המלודיים ביותר, והחליפה את מילותיהם בכאלה שהיללו את המפלגה. זה שימש גם להריסת התרבות המסורתית וגם לקידום המפלגה.

ה"נאום על ספרות ואמנויות בפורום יאן-יאן" של מאו <sup>[94]</sup>, כאחד מהמסמכים הקלאסיים של המק"ס, מיקם את המאמצים התרבותיים ואת הצבא כ"שתי חזיתות קרב". הוא טען שלא די בכך שיש צבא חמוש, נדרש גם צבא של אמנות ספרותית. המאמר קובע את ההתניות ש"אמנות ספרותית צריכה לשרת את הפוליטיקה", וש"אמנות ספרותית של מעמד הפועלים... הן 'גלגלי השיניים והברגים' של מכונת המהפכה". מערכת שלמה של "תרבות מפלגה" התפתחה מתוך זה, כאשר ה"אתאיזם" ו"מלחמת מעמדות" במרכז. המערכת הזאת מנוגדת לחלוטין לתרבות המסורתית.

"תרבות המפלגה" אכן נתנה שרות נכבד כשעזרה למק"ס להשיג כוח ושליטה על החברה. כמו הצבא, בתי הכלא וכוחות המשטרה שלה, כך גם תרבות המפלגה היא מכונת אלימות שמספקת סוג שונה של אכזריות "אכזריות תרבותית". אכזריות תרבותית זו, בכך שהרסה 5,000 שנות תרבות מסורתית, המעיטה את כוח רצונם של האנשים וערערה את לכידות האומה הסינית.

כיום, סינים רבים בורים לגמרי לגבי מהותה של התרבות המסורתית. חלקם אף משווים את 50 שנות "תרבות המפלגה" ל-5,000 השנים של התרבות הסינית המסורתית. זה דבר מצער לאנשים הסינים. רבים אינם מבינים שהתנגדותם לתרבות המסורתית, כביכול, היא בעצם התנגדות לתרבות המפלגה של המק"ס ולא לתרבות המסורתית האמיתית של סין.

אנשים רבים מקווים להחליף את המערכת הסינית הנוכחית במערכת דמוקרטית מערבית. במציאות, הדמוקרטיה המערבית הוקמה אף היא על בסיס תרבותי, שראוי לציין שזו היא הנצרות, המאמינה ש"כל אחד שווה בעיני האל", ובכך היא מכבדת את הטבע האנושי ואת הבחירה האנושית. כיצד ניתן להשתמש ב"תרבות המפלגה" הרודנית והבלתי-אנושית של המק"ס כבסיס למערכת דמוקרטית כמו זו של המערב?

\*\*\*\*\*

## סיכום

סין החלה לסטות מהתרבות המסורתית בתקופת שושלת סונג (960-1279 לספירה), ומאז התרבות הזו חוותה ביזה מתמדת. לאחר תנועת ה-4 במאי 1919 <sup>[95]</sup>, חלק מהאינטלקטואלים שהשתוקקו להצלחה מהירה ולרווח מידי ניסו למצוא עבור סין דרך, בכך שהתרחקו מהתרבות המסורתית לכיוון תרבות המערב. למרות זאת, עימותים ושינויים בתחום התרבותי נותרו מוקד לתחרות אקדמית, ללא התערבות כוחות המדינה. אך כשהמק"ס הוקמה, היא העלתה את



העיומותים התרבותיים לדרגה של מאבק חיים ומוות עבור המפלגה. המק"ס התחילה לממש פעולות של התקפה ישירה על התרבות המסורתית, תוך שימוש באמצעים הרסניים, כמו גם פגיעה עקיפה בצורה של "אימוץ הפסולת ופסילת העיקר".

הרס התרבות הלאומית היה גם תהליך של הקמת "תרבות המפלגה". המק"ס חתרה תחת המצפון האנושי והשיפוט המוסרי, ובכך גרמה לאנשים להפנות עורף לתרבות המסורתית. אם תרבות לאומית נהרסת לחלוטין, מהות האומה תיעלם יחד אתה, ומה שיישאר לאומה הוא רק שם ריק מתוכן. זאת איננה אזהרה מוגזמת.

במקביל, הרס התרבות המסורתית הביא לעם הסיני נזק פיזי בלתי צפוי.

התרבות המסורתית מעריכה את אחדות השמים והאנושות, ואת דו-הקיום ההרמוני בין בני האנוש לטבע. המק"ס הכריזה על אושר אין-סופי מ"מלחמה עם השמים והארץ". התרבות הזו של המק"ס הובילה ישירות להורדה חמורה של דרגת איכות הסביבה הטבעית המציקה כיום לסין. נבחן כדוגמה את מקורות המים בסין. העם הסיני שנטש את הערך המסורתי של "אציל מעריך את העושר, אך הוא מרוויח את הונו בדרכים הגונות", שדד וזיהם ללא רסן את הסביבה הטבעית. כיום, יותר מ-75% מ-50,000 הק"מ של נהרות סין בלתי מתאימים למחייה של דגים. יותר משליש ממי התהום זוהמו אפילו כבר לפני כעשור והמצב עכשיו ממשיך להתדרדר. סוג מוזר של "מופע" קרה בנהר הוואי-הא. ילד קטן ששיחק בנהר המוצף-שמן, יצר ניצוץ שברגע שפגע על פני המים של הנהר הצית להבה שגובהה כחמישה מטרים. תוך שהאש געשה אל האוויר נשרפו לאפר יותר מעשרה עצי ערבה בסביבה [9%]. ניתן לראות בנקל שלא יתכן שאלו ששותים מים כאלה לא יפתחו סרטן או מחלות מוזרות אחרות. בעיות סביבתיות אחרות כגון היווצרות שטחי מדבר וקרקע מלוחה בצפון מערב סין, וזיהום תעשייתי באזורים מתפתחים, קשורות כולן לכך שהחברה איבדה את הכבוד שרחשה לטבע.

התרבות המסורתית מכבדת את החיים. המק"ס טוענת ש"מרד הוא מוצדק" וש"מאבקים נגד בני האדם מלאים באושר". בשם המהפכה, המפלגה מסוגלת לרצוח ולהרעib למוות עשרות מיליוני בני אדם. זה גרם לאנשים להפחית בערכם של החיים, דבר שמעודד את שגשוג המוצרים המזויפים והרעילים בשוק. בעיר פו-יאנג שבמחוז אן-הווי למשל, תינוקות בריאים רבים פיתחו גפיים קצרים, גוף רזה וחלש וראשים מוגדלים במהלך תקופת הילדות שלהם. שמונה תינוקות נפטרו מהמחלה המוזרה הזו. לאחר חקירה התגלה שהמחלה נגרמה מאבקת חלב רעילה שיוצרה על-ידי יצרן תאב בצע בעל לב שחור. יש אנשים שמאכילים סרטנים, נחשים וצבים בהורמונים ואנטיביוטיקה, מערבבים אלוהול תעשייתי לתוך יין לשתייה, מבהירים אורז תוך שימוש בשמני-אפייה תעשייתיים, ומלבינים קמח ללחם עם חומרי הבהרה תעשייתיים. במשך שמונה שנים, יצרן במחוז קא-נאן ייצר מדי חודש אלפי טונות של שמן בישול כשהוא משתמש בחומרים המכילים חומרים מסרטנים כמו שמן פסולת, שמן שסחטו משאריות ארוחות, או חומר מושלך שהכיל שרידי שמנים לאחר שנעשה בו שימוש. ייצור מזונות רעילים אינו תופעה מקומית או מוגבלת, אלא תופעה הנפוצה בכל רחבי סין. דבר זה קשור באופן הדוק למרדף המתמיד אחר רווח חומרי שבא בעקבות הרס התרבות, והתדרדרות המוסריות האנושית שבאה בעקבותיו.

בניגוד למונופול המוחלט ולבלעדיות של תרבות המפלגה, לתרבות המסורתית יש יכולת





אינטגרטיבית עצומה. במהלך שושלת טאנג המשגשגת, תורות של בודהיזם, נצרות ודתות מערביות אחרות התקיימו בדו-קיום הרמוני עם המחשבה הטאואיסטית והקונפוציאנית. תרבות סינית מסורתית אותנטית שמרה על עמדה כתוחה וסובלנית כלפי הציוויליזציה המערבית המודרנית. "ארבעת הדרכונים" של אסיה (סינגפור, טיוואן, דרום קוריה והונג-קונג) יצרו את הזהות התרבותית של "הקונפוציאני החדש". כלכלותיהן מרקיעות השחקים הוכיחו שתרבות מסורתית לא מהווה עיכוב להתפתחות חברתית.

במקביל, תרבות מסורתית אותנטית אומדת את איכות חיי האדם על בסיס האושר מבכנים ולא הנוחיות החומרית שמבחוץ. "הייתי מעדיף שאף אחד לא יאשים אותי מאחורי גבי, מאשר שמישהו יהלל אותי בפני; אעדיף שתהיה שלווה ברוחי משתהייה נוחיות לגופי"<sup>[97]</sup>; טאו יואן-מינג (365-427 לספירה)<sup>[98]</sup> חי בעוני אך שמר על נשמה שמחה ונהנה מעיסוק מהנה ב"קטיפת חרציות מתחת לגדר המזרחית ובהייה בהר הדרומי שבמרחק".

תרבות אינה מציעה תשובות לשאלות כמו כיצד להרחיב את הייצור התעשייתי או מהי המערכת החברתית שכדאי לאמץ. אלא היא משחקת תפקיד חשוב בכך שהיא מספקת הדרכה מוסרית ואיפוק. השיקום המלא של התרבות המסורתית יהיה בעצם החזרת הענווה כלפי השמים, הארץ והטבע, כיבוד החיים ויראת כבוד כלפי האל. זה יאפשר לאנושות לחיות בהרמוניה עם השמים והארץ וליהנות מגיל מופלג שניתן מהשמים.

## הערות:

[1] כפאן-גו היה היצור החי הראשון, ועל-פי המיתולוגיה הסינית הוא ברא את הכל.

[2] נו-ווא הייתה האלה האם שעל-פי המיתולוגיה הסינית בראה את האנושות.

[3] שן-נונג (שפירושו "האיכר השמימי") הוא דמות אגדית במיתולוגיה הסינית שחי לפני כ-5,000 שנה. הוא לימד את האנשים הקדמונים את דרכי החקלאות. הוא גם נודע בכך שסיכן את חייו כדי לזהות מאות עשבי מרפא (וגם עשבים רעילים), ומגוון צמחים כאלה שהיו הכרחיים להתפתחות הרפואה הסינית המסורתית.

[4] צאנג-ג'יה הוא דמות אגדית ובדויה מסין הקדומה, הוא מתואר כהיסטוריון הרשמי של הקיסר הצהוב, וכממציא האותיות הסיניות. "שיטת צאנג ג'יה" להעברת נתוני קלט למחשב בכתב סיני נקראת על שמו.

[5] מתוך "דאו דה ג'ינג", אחד מהכתבים הטאואיסטים החשובים ביותר, נכתב על-ידי לאו דזה.

[6] הערות פתיחה מתוך "הלימוד הכביר" של קונפוציוס.

[7] מתוך "רשומות ההיסטוריון" (שי ג'י, תורגם גם כ"תיעוד החכם הגדול") שנכתב על-ידי סימא צ'יאן (85-145 לפנה"ס) שהיה ההיסטוריון הסיני הגדול הראשון. הספר מתעד את ההיסטוריה של

סין ושכנותיה מהעבר הקדום ועד לתקופתו. התבנית ההיסטוריוגרפית בעבודתו של סימא צ'יאן היא ייחודית ושימשה כמודל לסטנדרטים ההיסטוריים הרשמיים של השושלות הקיסריות במשך 2,000 השנה שבאו לאחריה.

[8] מתוך המאמרות (לקט ספרותי) של קונפוציוס.

[9] מתוך המאמרות (לקט ספרותי) של קונפוציוס.

[10] מתוך המאמרות (לקט ספרותי) של קונפוציוס.

[11] קונפוציוס כתב בספרו "הלימוד הכביר": "אנשיהם טופחו, משפחותיהם הוסדרו. משפחותיהם הוסדרו, מדינותיהם נשלטו ביושר. מדינותיהם נשלטו ביושר, כל הממלכה הפכה לשלווה ומאושרת".

[12] דונג ג'ונג-שו (104-179 לפנה"ס), הוגה דעות קופוציאני מתקופת שושלת האן, כתב במאמרו "שלוש דרכים להביא להרמוניה בין האדם לשמים" (טיאן רן סאן צה'): "אם השמים נשארים, הטאו אינו משתנה".

[13] "המסע אל המערב", מוכר למערביים גם כ"מלך הקופים" או "הטאו של הקוף", נכתב על-ידי וו צ'נג-אן (1506-1582 לספירה) אחד מהרומנים הסיניים הקלאסיים המוכרים. הוא מבוסס על סיפור האמיתי של נזיר סיני מפורסם מתקופת שושלת טאנג, שואן זאנג (602-664 לספירה), אשר צעד ברגל להודו של היום, ערש הבודהיזם, כדי לחפש אחרי הסוטרות. ברומן זה, הבודהא תכנן שמלך הקופים, פיגסי וסאנדי יהפכו להיות תלמידיו של שואן זאנג, והם ליוו אותו למערב כדי להשיג את הסוטרות. הם עברו 81 סכנות ואסונות לפני שהגיעו לבסוף למערב והשיגו את הכרי האמיתי.

[14] "חלום על ארמונות אדומים", (הונג לואו מנג, תורגם גם כ"חלום על החדר האדום"), נכתב על-ידי צאו שוה-צ'ין (או צאו שוה-צ'ין) (1715-1763 לספירה) בתקופת שושלת צ'ינג. זהו סיפור אהבה טראגי על רקע שקיעתה של משפחת אצולה. כשזה הנושא המרכזי בסיפור, הרומן חושף נופך גדול ומרגש של היסטוריה חברתית. הוא גם מציג דמויות צבעוניות ובלתי נשכחות, עם הדמויות המרכזיות ג'יאה באו-יו ולין דאי-יו. המבנה הקפדני ורחב האופקים שלו, יחד עם סגולתו הספרותית שבאה לידי ביטוי בצורה של שפה מצינית, הפכו אותו למוכר ברחבי העולם כדוגמה ומופת לאמנות הרומנים הקלאסיים בסין.

[15] "כושעי הביצה" (מתורגם גם כ"גיבורי שפת המים"), אחד מהרומנים הקלאסיים הגדולים ביותר של סין, נכתב במאה ה-14 על-ידי שי נאי-אן. מאה ושמונה גברים ונשים התקבצו לכנופייה ונעשו לכושעי הביצה. מזימות, הרפתקאות, רצח, מלחמה וסיפורים רומנטיים מתוארים בסגנון המותח של מספר-הסיפורים המסורתי הזה.

[16] "שלוש הממלכות", אחד מהרומנים הקלאסיים הסיניים המפורסמים ביותר, נכתב על-ידי לואו גואן-ג'ונג (1330-1400 לספירה), מבוסס על ההיסטוריה של תקופת שלוש הממלכות (220-280 לספירה). הוא מתאר את המאבקים הסבוכים והמתוחים על כס המלוכה בין שלושה כוחות פוליטיים עצמתיים: ליו ביי, צאו צאו וסון צ'ואן, והוא מתמקד במגוון כשרונות נפלאים ואסטרטגיות נועזות במהלך אותה תקופה.



[17] "הרומן על הג'ואו המזרחי", סיפור שבמקור נכתב על-ידי יו שאו-יו בתקופת שושלת מינג, תוקן ונכתב מחדש על-ידי פנג מנג-לונג בסוף תקופת שושלת מינג, ושופר שוב על-ידי צאי יואן-פאנג בתקופת שושלת צ'ינג. הוא סוקר תקופה היסטורית בת יותר מ-500 שנים במהלך תקופת האביב והסתיו (476-770 לפנה"ס) ובתקופת המדינות הלוחמות (221-475 לפנה"ס).

[18] "סיפורו המלא של יואה פיי" נכתב על-ידי צ'יאן צאי בתקופת שושלת צ'ינג. הוא מתאר את חייו של יואה פיי (1103-1142 לספירה) מתקופת שושלת סונג הדרומית, אחד מהגנרלים והגיבורים הפטריוטים הנודעים ביותר בהיסטוריה הסינית. הגנרל יואה פיי התבלט בעקבות קרבותיו נגד הפולשים צפוניים בני העם ג'ין. הוא הופלל על פשעים שלא ביצע, נשלח למאסר והוצא להורג, בשעה שראש הממשלה, צ'ין הווי, ניסה לחסל את הצבא של יואה פיי. שמו של יואה פיי טוהר מאוחר יותר מהאישומים חסרי השחר, ונבנה לזכרו מקדש. ארבע דמויות יצוקות מתכת הוכנו בשביל קברו. עם חזה חשוף וידיהם קשורות מאחורי גבם וכורעים ברך לפני קברו, הם מייצגים את אותם אנשים שהיו אחראים לרציחתו של יואה פיי. יואה פיי הפך למופת של נאמנות למדינה בתרבות הסינית.

[19] הציטוט לקוח מ"תקציר של אוסף כתבים טאואיסטים" ("דאו צאנג ג'י יאו") שנאספו בתקופת שושלת צ'ינג.

[20] מתוך המאמרות (לקט ספרותי) של קונפוציוס.

[21] מתוך נאומו של מאו במושב השמיני של המליאה העשירית של המק"ס.

[22] במילותיו המקוריות של מאו בסינית נעשה שימוש במשחק מילים: אני כמו נזיר שמחזיק במטריה – אין טאו (או פא, משחק מילים של "שיער") ואין גן-עדן (משחק מילים של "שמים").

[23] ג'יה הוא שמו של השליט האחרון של שושלת שיאה (שלט בשנים 16-21 לפנה"ס) וג'ואו הוא שמו של השליט האחרון בשושלת שאנג (שלט בשנים 11-16 לפנה"ס). שניהם ידועים כעריצים.

[24] וון טיאן-שיאנג (1236-1283 לספירה) מפקד צבאי שנלחם כנגד כוחות הצבא המונגולים כדי להגן על שלמותה של שושלת סונג הדרומית. הוא נהרג ב-9 בינואר 1283 כשסירב להיכנע למונגולים לאחר שנפל בשבי.

[25] מתוך מנציוס.

[26] מתוך אמירה מאוד מפורסמת של מנציוס: "החיים, תשוקה שלי; הצדק, תשוקה שלי גם כן. כשלא אצליח להשיג את שניהם באותו הזמן אשמור על הצדק במחיר חיי".

[27] מתוך ההמנון "האינטרנציונל הקומוניסטי". משמעותו של התרגום המילולי מסינית היא: "מעולם לא היה מושיע, ואנחנו גם לא סומכים על האל; כדי ליצור אושר אנשי אנחנו סומכים לגמרי על עצמנו".

[28] הקיסר טאי-וו משושלת ווי הצפונית, נקרא גם טואו טאו (שלט בשנים 424-452 לספירה).

[29] הקיסר וו-זונג משושלת טאנג, נקרא גם לי יאן (שלט בשנים 846-840 לספירה).



[30] הקיסר וו משושלת ג'ואו הצפונית, נקרא גם יו יונג (שלט בשנים 561-579 לספירה).

[31] הקיסר שי-זונג מתקופת שושלת ג'ואו המאוחרת, נקרא גם בשם צ'אי-רונג (שלט בשנים 954-959 לספירה).

[32] סיסמה שנעשה בה שימוש באמצע שנות ה-60 במהלך המהפכה התרבותית בסין.

[33] מקדש הסוס הלבן, המנזר הבודהיסטי הראשון בסין, נבנה בשנת 68 לספירה, בשנה ה-11 לשלטונו של יונג פינג בתקופת שושלת האן המזרחית (220-25 לספירה).

[34] בשפת דיי, כתב הקודש ביי-יה מכוונה טאן-לאן. ביי-יה הוא צמח סובטרופי ששייך למשפחת הדקלים. זהו סוג של עץ גבוה בעל עלים עבים, החסינים מעש ומתייבשים באיטיות רבה. בזמנים הקדומים, לפני שהומצא הנייר, האבות הקדומים של הדיי חקקו את מכתביהם או מאמריהם על העלים. האותיות שגולפו על העלה נקראות תכתובת הביי-יה וכתבי הקודש שנכתבו עליהם נקראים טאן-לאן (כתבי קודש ביי-יה).

[35] פארק שיאנג-שאן, נקרא גם פארק הגבעות הריחניות, ממוקם כ-28 ק"מ מצפון מערב למרכז בייג'ינג. הפארק הוקם לראשונה בשנת 1186 בתקופת שושלת ג'ין, והפך לעיירת קיט קיצית למשפחות הקיסריות במהלך השושלות יואן, מינג וצ'ינג.

[36] מתוך "כמה שרידים תרבותיים הושלכו ללהבות?" נכתב על-ידי דינג שו.

[37] הכינוי "המשמרות האדומים" מתייחס לאזרחים שהיו המוציאים לפועל בחזית המהפכה התרבותית הגדולה. מרביתם היו נערים בשנות העשרה.

[38] ארמון הקיץ, הממוקם כ-15 ק"מ מבייג'ינג, הוא הגן המלכותי הגדול ביותר והשמור ביותר בסין, בעל היסטוריה של יותר מ-800 שנים.

[39] מקדש לואו-גואן הוא מקדש טאואיסטי מפורסם בסין. הוא מוערץ בתור "האדמה הראשונה של המקודשים תחת השמים". המקדש ממוקם על מורדותיו הצפוניים של הר ג'ונג-נאן, כ-15 ק"מ מדרום מזרח למחוז ג'ואו-ג'י וכ-70 ק"מ מהעיר שי-אן.

[40] לי היא יחידת מרחק סינית (1 לי הוא כ-0.5 קילומטר).

[41] הקיסר גאוזו משושלת טאנג, נקרא גם לי יואן (שלט בשנים 626-618 לספירה), הקיסר הראשון של שושלת טאנג.

[42] קומונות העם (רנמין גונג-שה) היו בעבר הבכירות מבין שלוש הרמות הניהוליות באזורים הכפריים בתקופה שבין 1958 לבין 1982 ברכובליקה העממית של סין. לקומונות היו תפקידים ממשליים, פוליטיים וכלכליים. הן היו היחידות הקולקטיביות הגדולות ביותר, וגם הן חולקו לחטיבות תפוקה ולצוותי תפוקה. לאחר 1982 הן הוחלפו בעיירות.

[43] מתוך "כמה שרידים תרבותיים הושלכו ללהבות?" נכתב על-ידי דינג שו.



[44] חשיבותה של הסוּטרה מהאיאנה מהאפארי נירוונה, היא בהיותה הסוּטרה המהאיאנית האחרונה של הבודהא, והיא נמסרה ביום האחרון של חיי הארציים. טוענים שהיא מייצגת את עיקרי מהותן של כל סוטרות המהאיאנה.

[45] מתוך טאי-שו טריפיטאקה, כרך T01, מס' 7, סוּטרת מהאיאנה מהאפארי נירוונה.

[46] מתוך "התיאוריה והיישום של דיכוי הדתות של המפלגה הקומוניסטית הסינית", נכתב על-ידי באי ג'י. באתר האינטרנט: <http://www.epochtimes.com/gb/3/4/15/n300731.htm> (בסינית).

[47] משמעות המילה מוקטי היא דהרמה בכתב יד, או הוראת פא (= חוק, עקרונות, דרך, דהרמה) או העברת פא. ניתן לתרגם מוקטי גם כ"הרפיה, שחרור, מסירה, יציאה לחופשי, חירות; היחלצות מקשרים והשגת החופש, חופש מגלגול הנשמות, חופש מקארמה, מאסליה ומסבל"; זה מסמל נירוונה וגם את החופש שמושג באמצעות דהאיאנה (מדיטציה). זה להימלט מה"סמסרה" (גלגול נשמות).

[48] נירוונה, בבודהיזם ובהינדואיזם, הוא מצב של שלוה והרמוניה מלאת אושר מעבר לסבל ולתאוות של הקיום האינדיבידואלי; מצב של להיות לאחד עם הרוח הנצחית.

[49] מבצע "דיכוי האנטי-מהפכניים" טיפל באלומות בחברים לשעבר של האגודות החשאיות, באיגודים הדתיים ובמפלגת העם הלאומית (קואומינטאנג), בתחילת שנת 1951.

[50] "מלחמת ההתנגדות למתקפה האמריקנית וסיוע לקוראיה", כפי שכונתה על-ידי המק"ס, פרצה בשנת 1950. ידועה בדרך כלל בעולם המערבי בשם "מלחמת קוראיה".

[51] וו יאו-זונג (1893-1975) ואחרים פרסמו ב-1950 את הכביכול "אמצעים שיש לנצרות הסינית בהפעלת מאמצים להקמת סין החדשה", נקרא גם "מניפסט החידוש של שלושת העצמי". מאוחר יותר הוא ייסד את כנסיית "שלושת העצמי".

[52] האולם הגדול של העם נבנה בשנת 1959, ממוקם בצד המערבי של כיכר טיאננמן. זהו מקום מכש לקונגרס הלאומי העממי של סין.

[53] מתוך "התיאוריה והיישום של דיכוי הדתות של המפלגה הקומוניסטית הסינית", נכתב על-ידי באי ג'י. באתר האינטרנט: <http://www.epochtimes.com/gb/3/4/15/n300731.htm> (בסינית).

[54] גלימת קסא – גלימת הנזירים.

[55] ג'אנג בו-ג'יון (1895-1969) לספירה) היה אחד ממייסדיה של "הליגה הדמוקרטית של סין", מפלגה דמוקרטית סינית. הוא סווג כ"איש הימין מספר אחת" בשנת 1957 על-ידי מאו צה-טונג והיה אחד מ"הימניים" הספורים שהעוול שנעשה כלפיו לא תוקן לאחר המהפכה התרבותית.

[56] הקיסר הווי-זונג משושלת סונג, כונה גם ג'או ג'י (שלט בשנים 1100-1126 לספירה).

[57] סו דונג-פו (1101-1036 לספירה) משורר סיני וסופר מפורסם בשושלת סונג. אחד מ"שמונת אמני הסיפורת הגדולים של שושלות טאנג וסונג".



- [58] וון ג'נג-מינג (1470-1559 לספירה), צייר סיני מתקופת שושלת מינג.
- [59] טאנג בוו-הו (1470-1523 לספירה), מלומד, צייר ומשורר סיני מפורסם מתקופת שושלת מינג.
- [60] ג'ין היא יחידת משקל שמשמשים בה בסין. ג'ין אחד הוא כ-0.5 ק"ג.
- [61] מתוך "כמה שרידים תרבותיים הושלכו ללהבות?" נכתב על-ידי דינג שו.
- [62] מתוך שיר שנכתב על-ידי מנג האו-ראן (689-740 לספירה), אשר היה משורר ידוע מאד מתקופת שושלת טאנג.
- [63] וואנג שי-ג'י (המאה ה-4 לספירה) היה הקליגרף המפורסם ביותר בהיסטוריה.
- [64] פרולוג לאן טינג המקורי, שטוענים שנכתב על-ידי וואנג שי-ג'י בשיא קריירת הקליגרפיה שלו (כשהיה בן 51, בשנת 353 לספירה), מוכר בכל העולם כיצירת הקליגרפיה החשובה ביותר בהיסטוריה הסינית.
- [65] וו צ'נג-אן (1506-1582 לספירה), סופר ומשורר סיני מתקופת שושלת מינג, מחבר "המסע אל המערב", אחד מארבעת הרומנים הסינים המפורסמים ביותר.
- [66] וו ג'ינג-זי (1701-1754 לספירה), סופר אלגנטי בשושלת צ'ינג, מחבר "המלומדים" ("רו-לין וואי-שי", המוכר גם כ"היסטוריה הבלתי רשמית של המלומדים").
- [67] פרודה שנכתבה על-ידי אן-יאנג שיו (1007-1072 לספירה), אחד מ"שמונת אמני הפרודה הגדולים של שושלות טאנג וסונג". אן-יאנג שיו קרא לעצמו "שיכור זקן".
- [68] שם חלופי ל"משמרות האדומים".
- [69] "אנציקלופדיית יונג-לה" או "יונג-לה דא-דיאן" הוסמכה בשנת 1403 על-ידי הקיסר הסיני יונג-לה משושלת מינג. מחשיבים אותה לאנציקלופדיה הקדומה והגדולה ביותר בעולם. אלפיים מלומדים עבדו על הפרויקט, המכיל 8,000 קטעי מלל מהזמנים הקדומים ועד לתחילת תקופת שושלת מינג. האנציקלופדיה, שכתבתה הושלמה בשנת 1408, הכילה יותר מ-22,000 כתבי יד הממלאים שטח של 40 מטרים רבועים.
- [70] לין ביאו (1907-1971), אחד מהמנהיגים הבכירים של המק"ס, שירת תחת מאו צה-טונג כחבר הפוליטבירו הסיני, כסגן יושב ראש (1958) וכשר ההגנה (1959). לין היה מיועד כממשיך דרכו של מאו בשנת 1966 אך בשנת 1970 כבר היה כחות אהוד. מטוסו התרסק במונגוליה במהלך מנסתו מהעמדה לדין, וכך מצא את מותו.
- [71] "ליאנג שיאו" מייצג קבוצה של סופרים שמינו אותם, ביניהם נמנה ג'ואו יי-ליאנג, שמעורבותו בקבוצת הכתיבה זיכתה אותו במכתב אנונימי מחבר ותיק אשר הזכיר אותו בתור "הקצה של חוסר-הבטחה".
- [72] הקיסר צ'ין שי הואנג (210-259 לפנה"ס) כונה גם יינג ג'נג, היה הקיסר הראשון בהיסטוריה

של סין המאוחדת. הוא יצר תקנים של קודים משפטיים, שפה כתובה, מטבע, מידות ומשקלות והורה על בניית החומה הגדולה. לכל התקנות האלה הייתה השפעה עמוקה ורבה על ההיסטוריה והתרבות הסיניות. הוא הורה על שריפת ספרים מאסכולות שונות כולל את אלה של הקונפוציאניזם והטאוואיזם, ובאחד המקרים הוא הורה על קבורתם בחיים של 460 מלומדים קונפוציאנים. האירועים האלו נקראו מאוחר יותר בהיסטוריה "שריפת הספרים וקבורת המלומדים הקונפוציאנים". הקיסר צ'ין בנה לעצמו מאוזוליאום (מבנה קבר מפואר) רחב מידות וצבא חיילי החרס של קברו התפרסם כפלא התבל השמיני.

[73] מתוך כתביו של מאו צה-טונג 1976-1949 (כרך 2).

[74] מתוך מאמרו של מאו "תיקון סגנון העבודה של המפלגה" (1942).

[75] מתוך מאמרו של מאו "שיחות בפורום יאן-אן על אמנות וספרות" (1942).

[76] וו שיון (1838-1896 לספירה), שמו המקורי היה וו צ'י והוא נולד בטאנג-יי שבשאן-דונג. לאחר שאיבד את אביו בגיל צעיר, משפחתו התרוששה. הוא נאלץ לקבץ אוכל כדי להאכיל את אמו והתפרסם כקבצן מכבד ההורים. לאחר שאמו נפטרה, קיבוץ נדבות הפך לאפשרות הפרנסה היחידה שלו. בכסף שצבר מקיבוץ הנדבות הוא ניהל בתי ספר בחינם.

[77] הו פנג (1902-1985) מלומד ומבקר ספרות, התנגד למדיניות המק"ס ביחס לספרות. הוא סולק מהמפלגה בשנת 1955 ונשפט ל-14 שנות מאסר.

[78] מתוך כתבים נבחרים של מאו צה טונג (כרך 5) "דברים מתחילים להשתנות" (1957).

[79] צ'יאן בו-צ'נג, תרבות אוריינטאלית, מהדורה רביעית (2000).

[80] את תנועת הסטודנטים של ה-4 ביוני יזמו תלמידי מכללה שתמכו ברפורמות דמוקרטיות בסין והיא נמשכה בין ה-15 באפריל ל-4 ביוני 1989. מאוחר יותר היא דוכאה על-ידי צבא השחרור העממי ובקהילייה הבין-לאומית האירוע נקרא טבח ה-4 ביוני.

[81] "משרד 610" – סוכנות שהוקמה במיוחד כדי לרדוף את הפאלון גונג, בעלת סמכויות מוחלטות מעל לכל רמה ניהולית במפלגה ומעל לכל המערכות הפוליטיות והמשפטיות האחרות.

[82] "מוצא המעמדות" (או ייחוס משפחתי) תיאוריה הטוענת שטבעו של האדם נקבע לפי מעמדה של המשפחה בה הוא נולד.

[83] מתוך שיר מהאופרה המודרנית "אגדת הפנס האדום", "מחזה לדוגמה" רשמי פופולרי שפותח במהלך מהפכת התרבות הגדולה (1966-1976).

[84] יחידת מידה סינית לשטח. 1 מו = 0.67 דונם.

[85] "שלושת המייצגים" טוען שהמפלגה חייבת תמיד לייצג את מגמות ההתפתחות של כוחות הייצור המתקדמים של סין, את מגמותיה של התרבות המתקדמת של סין ואת האינטרסים הבסיסיים של הרוב המכריע של האנשים הסינים.



[86] נאום הפתיחה בישיבה הראשונה של הקונגרס הלאומי הראשון של העם של הרפובליקה העממית של סין (15 בספטמבר 1954).

[87] תסמונת העין האדומה, ביטוי השקול ל"ירוק עיניים" (קנאי) בביטוי המערבי. משמש כאן כדי לתאר אדם, שכאשר הוא רואה אנשים אחרים הפועלים טוב יותר ממנו, הוא מרגיש לא שווה ולא נוח, והוא חושב שהוא זה שצריך להיות האדם שפועל טוב יותר.

[88] "מחזה לדוגמה" כפולרי רשמי שהתפתח במהלך "מהפכת התרבות הגדולה" (1966-1976). באגדה העממית הנערה עם השיער הלבן היא בת אלמוות המתגוררת במערה ויש לה יכולות על טבעיות לגמול לטוב ולהעניש את הפושע, לתמוך בצדק ולרסן את הרוע. אולם, באופרה הסינית ה"מודרנית" הזו היא תוארה כנערה שנאלצה להימלט למערה לאחר שאביה הוכה למוות כיוון שסירב לחתן אותה עם בעל אדמות זקן. היא הפכה ללבנת שיער בגלל חוסר תזונה. זה הפך לאחת מהדרמות "המודרניות" המפורסמות בסין ועורר שנאה כלפי בני מעמד בעלי הקרקעות.

[89] מלחמת המנהרות (די-דאו ג'אן), סרט שחור לבן משנת 1965 בו המק"ס טענה שבשנות ה-40 לוחמי הגרילה שלה במרכז סין נלחמו בפולשים היפנים באמצעות מגוון מנהרות תת קרקעיות.

[90] מלחמת המוקשים (די-ליי ג'אן) סרט שחור לבן משנת 1962 בו המק"ס טענה שבשנות ה-40 לוחמי הגרילה שלה במחוז הא-בֵּיי נלחמו נגד הפושעים היפניים באמצעות מוקשים תוצרת בית.

[91] יצירה ספרותית שנכתבה לבחינות השירות האזרחי הקיסרי, ידועה בקפדנותה לצורה ובדלותה הרעיונית.

[92] הרעב הגדול בסין בשנים 1959-1961 הוא הרעב הגדול ביותר בהיסטוריה האנושית. מספר "המיתות החריוגות" שמוערך בתקופת הרעב הזו נע בין 18 ל-43 מיליון בני אדם.

[93] מתוך "רשומות ההיסטוריון" (שי ג'י, תורגם גם כ"תיעוד החכם הגדול") שנכתב על-ידי סימא צ'יאן (85-145 לפנה"ס) שהיה ההיסטוריון הסיני הגדול הראשון. הספר מתעד את ההיסטוריה של סין ושכנותיה מהעבר הקדום ועד לתקופתו. התבנית ההיסטוריוגרפית בעבודתו של סימא צ'יאן היא ייחודית ושימשה כמודל לסטנדרטים ההיסטוריים הרשמיים של השושלות הקיסריות במשך 2,000 השנה שבאו לאחריה.

[94] נכתב על-ידי מאו צה-טונג (1942).

[95] תנועת ה-4 במאי הייתה תנועת ההמונים הראשונה בהיסטוריה המודרנית של סין והיא התחילה ב-4 במאי 1919.

[96] צ'ן גווי-לי, "אזהרת הנהר הואי-הָא" (1995).

[97] מתוך "פרולוג ליווי לי יואן החוזר לפאן-גו" שנכתב על-ידי האן יו (824-768 לספירה), אחד מ"שמונת אמני הפרוזות הגדולים של שושלות טאנג וסונג".

[98] טאו יואן-מינג (427-365 לספירה) מוכר גם כטאו צ'יאן, משורר דגול בספרות הסינית.





## מגזין אפוק מרחיב דעת. מעורר מחשבה.

הירשמו לניוזלטר שלנו וקבלו תוכן חדש למייל מדי חודש

דוא"ל\*

### להרשמה חינם

☐ אני מאשר/ת את **תנאי השימוש** וכן קבלת המלצות קריאה, הצעות לרכישת מינוי במייל ובטלפון וקבלת דיוור מאפוק.

| מדרים             | מגזנים       | וידאו         | מוצרים      | כללי        |
|-------------------|--------------|---------------|-------------|-------------|
| חדשות             | פברואר 2025  | סרטים         | לרכוש מינוי | שאלות       |
| גיא-פוליטיקה      | ינואר 2025   | תיעודיים      | המגזין      | נפוצות      |
| פילוסופיה         | דצמבר 2024   | Cross Roads   | המודפס      | אודות       |
| חברה              | נובמבר 2024  | הכתבות        |             | מדיניות     |
| והיסטוריה         | אוקטובר 2024 | המקור האפל של |             | פרטיות      |
| מדע               | ספטמבר 2024  | הקומוניזם     |             | תנאי שימוש  |
| וטכנולוגיה        | פסטיבל 2024  | מעורר מחשבה   |             | אפשרויות    |
| פסיכולוגיה        | אוגוסט 2024  | אפוק 9   2019 |             | פרסום       |
| תרבות ואמנות      | יולי 2024    | Game Changer  |             | וחסויות     |
| מחשבות            | יוני 2024    |               |             | תוכן שיווקי |
| גוף, נפש ורוחניות |              |               |             | מערכת       |
| אפוק אודיו        |              |               |             | והנהלה      |
|                   |              |               |             | צור קשר     |



© כל הזכויות שמורות למגזין אפוק בע"מ 2005 - 2025



ESC